PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

UREDNIŠTVO IN UPRAVA trg GOLDONI 1, I. NAD.
Telefoni: Uredništvo 93-806 in 93-808 — Uprava 93-807
Rokopisi se ne vračajo.
OGLASI pri Upravi od 8.30 do 12 in od 15 do 18 - Tel. 93-807
CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini enega stolpca: trgovski 40 lir, finančni in pravni 60 lir, osmrtnice 70 lir.
NAROČNINA
Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; Cona B: 144, 414, 792, 1440 jugolir; FLRJ: 55, 165, 330, 650 din.
Čekovni račun na ime «Ljudska založba»: Trst 11-5156; Reka 45-301; Ljubljana «Primorski dnevnik» — uprava 60-4045-34.

Leto III - Cena 15 lir - 6 jugolir - 2.50 din | TRST sreda, 3. decembra 1947 | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | Štev. 762

ANGLO-AMERIŠKI NAČRTI za kolonizacijo zapadne Nemčije

Marshall bo prisiljen spremeniti načrt za „neizogiben polom" konference - Reakcionarnemu tisku niso po volji dosedanji uspehi - Razpravljanje o postopku pri sestavi mirovne pogodbe

London, 2. — Na londonski konferenci štirih zunanjih ministrov je predlog Molotova, naj bi ostale tri velesile priznale, da bi bilo nepravilno ustanoviti posebno vlado v katerem koli delu Nemčije, naletel na molk. Zapadne velesile niso niti izrazile jasno svojih namenov glede bodočnosti Nemčije. Samo Bidault je še pred sejo na tiskovni konferenci izjavil, da se bo francoska cona združila eventuelno z ostalima dvema in da bo na ta način tvorila združeno zapadno Nemčijo, če re bodo zunanji ministri dosegli glede bodočnosti Nemčije sporazuma.

V Nemčiji popolnoma razumejo nastali položaj in vedno večje število Nemcev vidi v Sovjetski zvezi edino silo, ki je pripravljena nuditi demokratični in uedinjeni Nemčiji možnost, da vrši miroljubno in koristno vlogo v Evropi. Nemci so prepričani, da bo moral Marshall svoj načrt, ki ga je prinesel na konferenco, za ustanovitev separatne zapadne nemške države, ki naj bi nastopila takoj, čim bi doživela konferenca «neizogiben polom», vsekakor spremeniti. Isto tako je propadla protikomunistična ofenziva gen. Clay-a in privedla ZDA do odločitve, da se ne smejo prenagliti s takojšnjim prelomom s Sovjetsko zvezo, marveč da morajo delati za sporazum in odložiti na nedoločen čas vsa ona vprašanja, ki jih ne morejo rešiti tako, kakor bi ZDA želele. Medtem pa se intenzivno nadaljujejo priprave za ustanovitev zapadne nemške vlade v Frankfurtu.

Ameriški načrt postaja jasen; prišli so z organizacijo ameriške kolonije v zapadni Nemčiji in istočasno se predstavljajo kot zagovorniki koristi nemškega ljudstva in kot poborniki uedinjene Nemčije samo da bi na ta način prikrili kolonialen značaj njihove politike. Seveda bi bila začasna nemška vlada sestavljena v glavnem iz socialnodemokratskih predstavnikov.

Zanimiv je tudi komentar beograjske «Borbe», ki ga je priobčil njen posebni dopisnik Dušan Timotijević. V članku poudarja, da so se na prvih treh sejah zunanji ministri sporazumeli o vprašanjih, o katerih so razpravljali namestniki celih 16 dni. Na tretji seji je pričela razprava o sestavi mirovne pogodbe z Nemčijo. Ta prvi uspeh ni bil po godu delu tiska, ki je še pred pričetkom konference govoril samo o neuspehu konference in ki poudarja vedno one točke, ki so še sporne, medtem ko noče navajati točk, o katerih so ministri že dosegli sporazum. Tako piše «New York Times» že o ločeni pogodbi z Nemčijo in o delitvi Nemčije v dva dela.

Dopisnik nadaljuje, da so ta predvidevanja tiska podpirale tudi Bevinove izjave, ko je govoril, da Anglija za primer poloma konference ne bo držala križem rok. Razlog za to izjavo je bil ta, ker je sovjetska delegacija predlagala, naj zunanji ministri ugotovijo, da je nujna potreba ustanoviti demokratično vlado v smislu potsdamskih sklepov za vso Nemčijo. Da se izogne direktnemu odgovoru na sovjetski predlog, je Bevin prikazal možnost odgoditve konference. «Borba» zaključuje svoj komentar, da je težko povzročiti odložitev konference in prikriti svetovnemu javnemu mnenju, kdo je temu kriv. In zaradi tega se konferenca nadaljuje.

Današnja seja zunanjih ministrov je imela na dnevnem redu razpravo o postopku pri sestavi mirovne pogodbe. Ker niso ministri izčrpali predmeta, bodo v tem vprašanju nadaljevali razpravo še jutri in pri tej priliki pričeli tudi proučevanje poročila namestnikov glede ureditve avstrijskega vprašanja.

Danes so ministri razpravljali o sestavi stalnih odborov konference, način sestave poročil teh odborov, sestavo pododborov in sestavo konference za informacije. Molotov je bil mnenja, naj bi trajne odbore sestavljali samo štirje zunanji ministri. Francija je predlagala, naj bi sodelovali tudi oni zavezniki, ki bi bili interesirani na rešitvi posameznih vprašanj.

Pri vprašanju o sestavi konference za informacije je Molotov zastopal stališče, naj bi sodelovalo pet velesil in onih 19 držav, ki jih je Sovjetska zveza navedla na posebnem seznamu in ki so se udeležile borbe proti Nemčiji. Anglija in Francija so se z malo spremembo pridružile temu predlogu medtem ko je Marshall bil za to, naj bi sodelovalo vseh 55 držav. S tem v zvezi so ministri razpravljali o vprašanju, ali naj Kitajska sodeluje pri sestavi nemške mirovne pogodbe. Molotov je omenil, da Kitajska ni podpisala listine o nemški kapitulaciji in da je bilo v Potsdamu predvideno njeno sodelovanje samo pri sestavi japonske mirovne pogodbe. Ostali trije ministri so bili za to, naj Kitajska sodeluje.

Jutrišnja seja bo krajša kot poravadi, in sicer zato, ker so zunanji ministri povabljeni od angleškega kralja k sprejemu v Buckinghamsko palačo.

Vzporedno je bila tudi seja namestnikov zunanjih ministrov. Sovjetski delegat Koktomov je zavrnil predlog francoskega delegata glede vprašanja o nemški imovini iz razlogov, ker ta predlog ni v skladu s potsdamskimi sklepi in ker smatra znesek 100 milijonov dolarjev kot odškodnino za nemško imovino, do katere ima Sovjetska zveza pravico, kot prenizek. Namestniki so sestavili poročilo, ki so ga predložili zunanjim ministrom.

Delegati pri OZN prispeli v London

Southampton, 2. — Med potniki, ki so nocoj pispeli s parnikom «Queen Mary» iz ZDA, so tudi češkoslovaški zunanji minister Masaryk, luxemburški zunanji minister Joseph Bech, jugoslovanski zunanji minister Stanoje Simić ter egiptski, danski in libanonski delegat pri ZN. Sovjetski delegat Višinski je tudi prispel in se je sestal z Molotovom, s katerim bo sodeloval na konferenci zunanjih ministrov.

Danes tiskovna konferenca šefa VUJA v Kopru

Danes 3. decembra 1947 ob 16. uri bo imel šef Vojne uprave Jugoslovanske armade za jugoslovansko cono Tržaškega ozemlja podpolkovnik Mirko Lenac tiskovno konferenco na sedežu Vojne uprave JA v Kopru.

Vabljeni so predstavniki domačega in tujega tiska. Osebna vabila niso poslana.

Čestitke maršalu Titu ob 29. septembru

Beograd, 2. — Maršal Tito je prejel od združenja madžarske mladine brzojavne čestitke ob priliki obletnice proglasitve jugoslovanske republike.

Isto tako so Slovani, živeči v Avstraliji, in zbrani v Sidneyju poslali ob tej priliki maršalu Titu brzojav, v katerem ga pozdravljajo kot ustanovitelja nove Jugoslavije.

Železničarska šola v Pulju

Pulj, 2. — V Pulju je pričela delovati enotna srednja železničarska šola. Dosedanje šole v Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, Subotici in Nišu je vlada združila z vsem osebjem in premestila v Pulj, kjer je trenutno 1200 učencev.

ZASLIŠEVANJE PRIČ NA PROCESU VRABEC

Fašistični tisk priznava da so morilci dobili nalog za streljanje

Včeraj zjutraj sta govorila kot razbremenilni priči dva Giorginijeva profesorja, ki sta ponavljala to, kar je odvetnik povedal, da je Giorgini miren in ubogljiv fant. Tudi gospod Cuccagna je te že znane reči ponovil in obenem je kot kak pedagog hitel praviti, da je obtoženec še duševno nerazvit, ki zlahka podleže volji močnejših. Vse te bolj golgočasne priče so najbrže dale misliti dopisnikom nekaterih dnevnikov, ki so končno le prišli do prepričanja, da ti «mirni in pridni» študentki niso kar tako sami na lastno pest šli streljat v kulturni krožek. In res, odkar smo slišali, da je na razpravi Cardile priznal, da je bil član stranke Uomo qualunque, je neki popoldnevnik v želji, da bi zakril madež na tej stranki in hkrati priznal, da je nekdo le poslal zločince, izvlekel na dan take neumnosti, da bi jih verjetno le bolni na duhu pravili. Za naredbodavce zločina za zaenkrat označili križarje. Zanimivo pa je pri vsem tem da je včeraj postal žrtev režiserjev, ki so organizirali zločin, kriminalno-patološki tip Cardile, ki so mu včeraj dodelili naravnost vlogo cirkuškega klovna.

Ko so pričali profesorji in so svojo vlogo pridno odigrali, vendar pa ne tako močno, da bi nas prepričali, je odvetnik Giannini, ki brani Giubila, predstavil sodišču svitlega profesorja Pellegrinija, rednega profesorja za psihiatrijo na medicinski fakulteti v Padovi. Da bi potrdil verodostojnost svojega strokovnega mnenja o obtožencu Giorginiju, je priča še povedal, da je že 40 let profesor, in da je izdal že 150 znanstvenih razprav. Doktorska disertacija, ki jo je napravil profesor Pellegrini o duševnem stanju Giubila, je dovedla do že znanih dognanj, ki jih je že obramba predložila sodišču. Giubilova umska sposobnost se počasi razvija in je fant nekako duševno zaostal. Skratka ni toliko razvit, da bi presodil in ločil dobro od zlega. Šibka stran vsega skrbno pripravljenega referata je ta, da je obtoženec vedel, ko sta govorila s profesorjem, zakaj se ž njim pogovarja. Profesor sam pa je podatke o Giubilovem duševnem nastrojenju spraševal obtoženčeve profesorje v šoli. Na to šibko stran je predsednik mimogrede opozoril profesorja.

Režija v teku

Po tem referatu je odvetnik Sblattero, ki brani Cardileja, najavil sodišču obtoženčevega znanca z dela Cussija. Ta je povedal, da je Cardile precej živčen in je baje enkrat celo pozabil priti v službo. To naj bi bil dokaz, da je obtoženec duševno abnormalen. Medtem ko je odvetnik še enkrat zaprosil sodišče, naj odredi psihiatrično pregled obtoženca, in to prošnjo še podkrepil z dokumenti, se je kar naenkrat sicer živahni Cardile zgrudil in padel v naročje bližnjega stražnika, ki ga je takoj odnesel ven na hodnik. Predsednik sodišča pa je vidno ozlovoljen takoj azpustil sodno dvorano in prekinil razpravo. Tako je Cardile še enkrat doigral svojo vlogo, samo malo preveč naivno. Ker se namišljeni bolnik na noben način ni vrnil v dvorano, je predsednik Mac Holm v odsotnosti obtoženca nadaljeval razpravo in hkrati sporočil odvetniku Sblatteru, da je sodišče natančno preučilo dokumente, ki jih je on predložil sodišču o obtoženčevem duševnem stanju, da je zaslišalo še prof. Pellegrinija in da je osebno videl, kako se je Cardile zgrudil na tla. Zaradi tega je sporočil, da je sodišče dovolj poučeno o duševnem stanju obtoženca in ni treba, da bi se odredilo še psihiatrično pregled. Zaman je torej režija inscenirala burko.

Na popoldanski razpravi je tožilec sporočil, da mu je zdravnik iz splošne bolnice, kamor so pripeljali Cardileja zjutraj, sporočil, da je obtoženca popadla le nenadna slabost in da se bo lahko popoldne vrnil na razpravo. Odvetnik Sblattero je to zanikal. Predsednik sodišča pa je odločil, da se bo razprava proti Cardileju nadaljevala, čim se bo vrnil iz bolnice, če pa bo bolan, bo odgodena. Nakar se je spomnil tudi zloglasnega Ucropine in vprašal tožilca, kakšen je sedanji pravni položaj tega zločinca, ki je zbežal. Tožilec, kapetan Dye je odgovoril, da je za njim izdana tiralica. Po vseh teh dogodkih se je končno vzdignil odvetnik Annoscia in začel svoj obrambni govor, v katerem je v želji, da bi rešil svojega klienta Zotterija, prišel že tako daleč, da je začel zvračati krivdo na Cardileja, katerega je imenoval črnega satana, ki je očrnil druge soobtožence. Njegovega obtoženca Zotterija, ki je nedolžna duša, izraz prave poštenosti, pa je temna usoda zapeljala v zločin. Ker se je odvetnik še enkrat lotil Cardileja, ki je na popoldanski razpravi ostal tarča vseh obtožb, se je odvetnik Sblattero, ki brani Cardileja, dvignil in v znak protesta zapustil dvorano. Svoj triurni govor je odvetnik Annoscia zaključil, naj sodišče oprosti obtoženca na podlagi 54. člena kazenskega zakonika. Sodišče je razpravo odgodilo na petek zjutraj, ker upa, da se bo do tedaj Cardile pokazal na razpravi.

Aldo Giorgini, eden od morilcev Milke Vrabec

Zajel jih je strah

«Branitelji Trsta pred tujcem» so včeraj pokazali bolj kot zdaj koli prej, kaj prav za prav so: največji tujčevi hlapci in lakaji ameriškega imperializma.

S posebno naslado so z debelo tiskanimi naslovi včeraj objavili vesti: «Ameriški načrt o vojaški pomoči Italiji», «Odhod Amerikancev iz Italije je odložen», «Rok za 15. december bi mogel biti od goden, če bi kakšen dogodek mogel «razveljaviti» mirovno pogodbo». Vse to pa so seveda izvedeli iz «ameriških vladnih virov», iz pisanja «New Yorka Timesa», iz «italijanskih vladnih krogov» itd. itd.

Najbolj pa jim pri tem godi seveda vest, da bo De Gasperi službeno zaprosil za posebno vojaško misijo podobno tisti, ki jo imajo Amerikanci v Grčiji in Turčiji... kajti kakor v Grčiji, tako je namreč tudi v Italiji «vojska še slabotna in se šele reorganizira», nakar so se spomnili šele po znanih dogodkih v Milanu, ko je general, ki bi moral prevzeti oblast in napraviti red na prefekturi, uvidel, da znajo napraviti red tudi sami partizani in da je on ter njegovi vojaki — ki so se prav dobro s partizani razumeli — enostavno odveč.

Gospodom šovinistom v Trstu, ki se ob vsaki priliki derejo «Fuori lo straniero!», se hoče iz Italije napraviti Grčija, prav ta isti «straniero» pa je začetek in konec njihovega obstoja, prav on jih drži na oblasti, le v senci njegovih bajonetov in tankov držijo svojemu ljudstvu peto na vratu. Zato si želijo «ameriške vojaške misije», zato jih obliva smrtni znoj, čim bolj se približuje 15. december, ko bo moral prav ta tujec po določilih mirovne pogodbe definitivno zapustiti Italijo.

Zato jim tudi sedanje stanje v Trstu prija; zato nočejo nič slišati o guvernerju, še manj pa o kakršnem koli sodelovanju med obema vojaškima upravama. Strah pred lastnim ljudstvom — to je vzrok vse njihove politike, kričanja in obrambe pred tujcem. To in nič drugega! Vse ostalo pa je pesek v oči. Kajti brez tujčeve pomoči in njegovega orožja so pogubljeni.

Onemogli bes

Stari in novi fašisti pri «Voce libera» in «Giornale di Trieste» bi radi po vsej sili dokazali, da so nedeljske volitve v priključenih krajih Slovenskega Primorja in Istre vršile nepravilno. S svojimi «dokazi» pa so dokazali ravno nasprotno. Evo, kaj naj bi bilo po pisanju n. pr. včerajšnjega «Giornale di Trieste» nezaslišana nepravilnost:

1. «Volitve so bile pripravljene z vrsto zborovanj in časopisno kampanjo...».

2. Priznavajo, da so aktivisti «slavokomunisti» uspeli prepričati volivce, da so izvršili svojo volivno dolžnost v velikem številu.

3. Kot višek nepravilnosti pa poudarjajo, «da so bila volišča tako urejena, da niso mogla sprejeti več kot 400 oseb, od katerih jih je moglo v sobo s skrinjcami samo nekaj desetin».

4. Predsedniki volivnih komisij pa so imeli nalogo po pravilniku nadzorovati volivca pri izvrševanju njegove volivne dolžnosti.

K temu pripominjamo sledeče:

1. Kje na svetu se predvolivne kampanje ne vršijo bodisi potom časopisja, bodisi potom predvolivve agitacije na zborovanjih in agitacije od volivca do volivca?

2. Če so aktivisti uspeli prepričati volivce, ne pomeni to nič drugega kot to, da je bil pač program Ljudske fronte za volivca sprejemljiv, ali pa da je volivec najmanj smatral, da je njegovo soodločanje za ali proti potrebno, kajti če je bil nasproten kandidatu in programu Ljudske fronte, je svoj glas (kroglico) oddal lahko v skrinjico brez liste.

3. Glede prostorov pa vsakdo, kdor koli se je kdaj udeležil tajnih, svobodnih, demokratičnih volitev, zelo dobro ve, da je volivni prostor, kjer se lahko zbere celo 400 oseb ali kjer v sobi s skrinjicami lahko stoji več desetin volivcev — da so taki prostori v najbolj demokratičnih državah več kot preveliki za izvršitev volitev.

4. Vprašamo se, kje na svetu nima predsednik volivne komisije naloge nadzorovati pravilen potek volivnega dejanja vsakega posameznega volivca? Če bi ne bilo tako, bi bila funkcija predsednika in vse volivne komisije popolnoma odveč.

Iz vsega navedenega sledi, da gospodje, ki gornje «nepravilnosti» omenjajo, nimajo niti pojma, kako se volitve vršijo, ali pa so prepričani, da so bile pravilne edino le fašistične volitve, kajti kaže, da se drugih sploh niso še udeležili.

Jezijo pa se le zato, ker je neprestano blatenje nove Jugoslavije njihov sistem in njihova naloga; predvsem pa jih jezi popolnoma polom njihovega ukaza istrskim volivcem, ki se je glasil: «Nessuno!», t. j.: popolna abstinenca. Odstotki udeležencev pa, ki gredo od 85 do 100%, jim diktirajo njihov onemogli bes!

BUKARESTA. — List «Romania libera» poroča, da se bo proces proti drugi skupini vodstva bivše Maniujeve stranke vodil na podlagi novega zakona, ki določa organizacijo sodstva in volitev ljudskih sodišč. Na podlagi tega zakona bodo sodili tudi nekaj vojnih zločincev.

DE GASPERI PRODAJA ITALIJO po zgledu grških monarho-fašistov

Zaprosil je ZDA, naj odložijo umik čet iz Italije - Ljudstvo si ne bo dalo odvzeti dosedanjih pridobitev in se bo dalje borilo za svoje pravice - Splošna stavka v Catanzaru - Komunistična stranka Italije pozdravlja borbo delavstva vse Italije

Rim, 2. — Sedaj že uradno priznavajo, da je De Gasperi prosil ZDA, naj odložijo umik svojih čet iz Italije. Ameriške oblasti so sporočile, da bodo umik odložile. Neki predstavnik vlade je izjavil, da bodo te čete ostale v Italiji zaradi «napetega političnega položaja».

Reakcionarni tisk v Italiji je s tem v zvezi napovedal nove stavke, nerede in vstaje.

List «New York Times» se veseli, da so ZDA odložile odhod zadnjih ameriških čet iz Italije, češ da tudi Sovjetska zveza ne misli izpolniti določb mirovne pogodbe, ki določajo istočasni umik sovjetskih čet iz Bolgarije. Ti krogi niti ne zakrivajo namena, naj bi bil umik čet odvisen od uspehov londonske konference.

Večerni listi odločno reagirajo na vesti iz ameriških krogov, da je v načrtu ameriška vojaška pomoč Italiji, in poudarjajo, da je to žalitev za italijansko ljudstvo, ker se hoče ta vojaška pomoč dati zaradi notranjega položaja in ne morda iz strahu pred zunanjim napadom.

V zvezi z milanskimi dogodki piše Togliatti v listu «Unità», da so bili incidenti namenoma povzročeni in da je kakor smo že omenili, ves reakcionarni tisk napovedoval stavke, nerede in vstaje, ki naj bi jih povzročili komunisti. De Gasperi ima namen ustvariti vtis, da je potrebna tuja vojaška intervencija v Italiji. Toda demokristjanska zarota, ki skuša postaviti komunistično stranko izven zakona, je spodletela. Togliatti pripominja, da zahteva po prepovedi komunistične stranke v Italiji lahko povzroči državljansko vojno, v kateri ljudstvo pray gotovo ne bi bilo poraženo.

Notranji minister Scelba vedno bolj širi svoj policijski aparat. Tako poroča tajništvo italijanske komunistične stranke, da je Togliatti protestiral, ker je njegov telefon med razgovori nadzorovan. Jasno, da je ministrstvo za pošto in brzojav zanikalo možnost nadzorstva.

Položaj v Milanu je sedaj miren, toda ljudstvo je budno. Danes se je sestal mestni odbor, ki je izdal poročilo, v katerem izjavlja med drugim, da jemlje z zadoščenjem na znanje dosežene uspehe in da pričakuje dokončne rešitve, ki naj upošteva zahteve mesta in dežele. Poziva ljudske organizacije in demokratične stranke, naj bodo budne, da jim to, kar so si pridobili, ne bo odvzeto. Poziva župane, ki so pokazali svojo solidarnost v zadnjih dneh, naj zopet prevzamejo svoja mesta in se zahvaljuje vsem, ki so v teh dneh pokazali solidarnost z delovnim ljudstvom.

Tudi iz južne Italije poročajo o odločni borbi delavcev. V Catanzaru so včeraj proglasili splošno stavko in danes je velika množica delavcev priredila zborovanje, na katerem so dali vladi rok do 15. decembra, da ugodi zahtevam delavstva. Med drugim zahtevajo takojšnjo določitev pet milijard za javna dela. Delavci so nato zasedli krožek plemičev (palačo Pazzari) in zahtevajo, naj ta krožek postane sedež Delavske zbornice. Nastopila je policija, ki je surovo razganjala manifestante.

Vodstvo italijanske komunistične stranke je izdalo izjavo, s katero pozdravlja delavce vseh strank in vseh pokrajin Italije, ki so se v zadnjih tednih odločno borili proti ofenzivi kapitalistov. Posebno pozornost dajejo komunisti velikim pozitivnih uspehom na kongresu tovarniških odborov in poudarjajo potrebo, da se ti sklepi praktično izvedejo v vsej Italiji.

V zvezi z glasovi o preosnovi vlade, katero naj bi vstopili predstavniki republikanske stranke in saragatovci, izjavlja komunistična stranka, da se s tem sedanji položaj ne bi bistveno spremenil. Vstop v sedanjo vlado, pa naj bodo njene programske izjave kakršne koli, bi pomenil sovražno dejanje proti demokratičnim silam. Ta vstop bi pomenil tudi odobravanje politike cepljenja italijanskega ljudstva ter hujskanja na državljansko vojno proti naprednim delavcem.

Komunisti pozivajo vse prave demokrate, naj se združijo proti poiskusom uvedbe diktature demokristjanske stranke in proti nadaljevanju policijskega nasilja ter zasužnjevanja tujcu.

Komunistična stranka sprejema predlog množičnih organizacij za ustanovitev široke fronte z vsemi demokratičnimi silami.

Markosov poziv grškemu ljudstvu

Beograd, 2. — Radio grške demokratične armade je sporočil ukaz glavne komande, ki odreja vpoklic pod orožje vseh moških in žensk, ki so v ELAS-u služili kot vojaki ali častniki. Radio poziva dalje vse, ki so bili v ljudski milici in ki so sodelovali s partizani, naj se pridružijo demokratični armadi. Kdor se ne bo odzval, bo smatran za dezerterja.

Wilson odpotuje v Moskvo

London, 2. — Predsednik urada za trgovino, Harold Wilson bo odpotoval jutri v Moskvo, kjer bo nadaljeval s Sovjetsko zvezo trgovinska pogajanja, ki so bila prekinjena julija meseca.

Kakor v času Vichy-ja

Francoska zbornica izglasovala protidelavski zakon - Delavci odločno nadaljujejo borbo - Državni uradniki napovedujejo vstop v stavko

Pariz, 2. — Kakor smo že poročali, je bila včerajšnja seja v francoski zbornici zelo burna. Prišlo je tako daleč, da je predsednik zbornice izključil od seje komunističnega poslanca Calasa, ki je ostro kritiziral vladne zakonske predloge kot protidelavske in protidemokratične. Toda Calas se je upri izključitvi in ni hotel zapustiti zbornice, ter je ostal na govorniški tribuni do jutra.

Sele danes zjutraj je Calasa izključila oborožena straža. Ob prepevanju Marseillese in vzklikih «Živela republika in Francija» so komunistični poslanci zapustili zbornico.

V ponočni seji je zbornica odobrila od vlade predloženi zakonski osnutek o tako zvani obrambi republike in dela, in sicer z 209 glasovi proti 184.

Vso prvo stran posveča «Humanité» razmahu stavke v 10 pokrajinah ter komentarju glede izključitve poslanca Calasa iz zbornice. Članka poudarja: Kdo ne bi opazil, kam vodijo sedanji reakcionarni agenti Francijo. Danes hočejo ti nenavadni demokrati odpraviti sindikalno pravo, pravico do stavke, nedotakljivost osebe in demokratičnih organizacij, kakor tudi svobodo tiska. Oni izvajajo nad telesi junakov besno maščevanje Vichyja.

Stavkovno gibanje se še vedno širi. Zlasti v Nici je položaj vedno bolj napet in splošno stavko izvaja 85% delavcev. Promet je popolnoma ustavljen. Danes dopoldne so številni manifestanti zasedli poštno poslopje.

V Lyonu še vedno stavkajo profesorji na srednjih šolah. V Toulousu stavkajo nameščenci v plinarni. Isto velja za Pariz, kjer primanjkuje še vedno voda in elektrika. S stavko nadaljujejo še danes mestni čistilci in nameščenci pogrebnih zavodov. — Stavka železničarjev pa se je razširila na francoski Maroko, zlasti v mestih Casablanki, Rabatu in Port-Lyauteyju.

Za prihodnji petek je zveza državnih uradnikov napovedala za vse ozemlje Francije stavko, katere se bo udeležilo najmanj 250 tisoč uradnikov vseh kategorij.

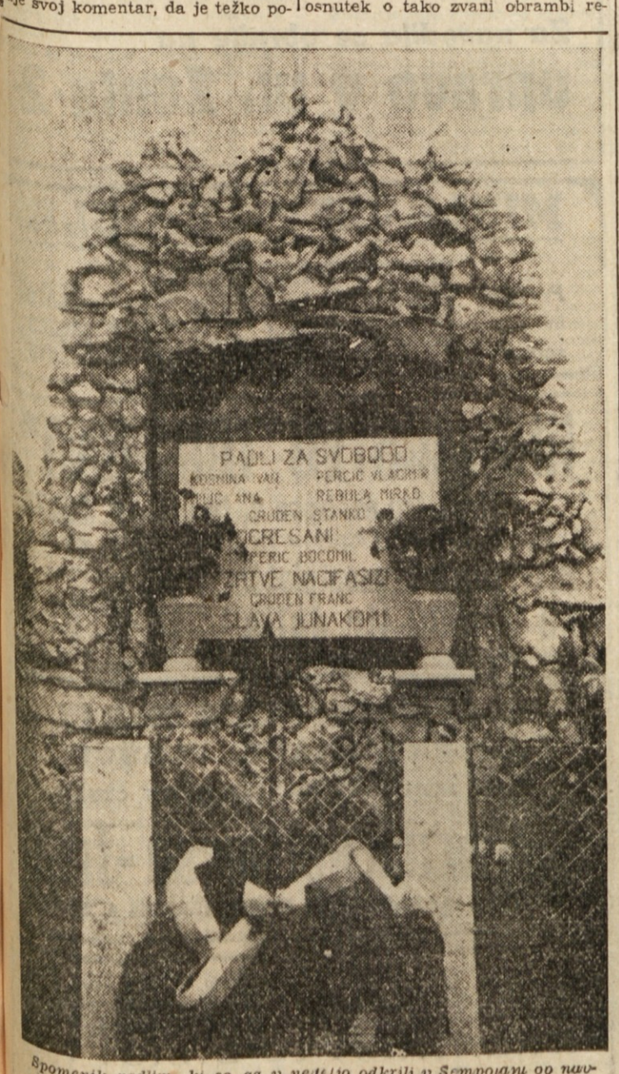

Spomenik padlim, ki so ga v nedeljo odkrili v Sempolaju ob navzočnosti velikega števila partizanov in garibaldincev

Borba tržaških delavcev

Obisk delegacije ES v Jugoslaviji - Izjave voditelja delegacije na tiskovni konferenci

Beograd, 2. (Tanjug) — V Jugoslavijo je prispela delegacija Enotnih sindikatov Tržaškega ozemlja pod vodstvom Renata Rizzottija: Na tiskovni konferenci je Rizzotti poudaril, da se ves mednarodni tisk bavi z s tržaškimi vprašanji in z borbo delavcev Tržaškega ozemlja pod anglo-ameriško okupacijo. Rizzotti je med drugim dejal: Ko smo pričakovali, da bo naša borba zaključena, so Anglo-američani sneli krinko in podvzeli še strožje ukrepe proti delavcem Tržaškega ozemlja.

Spoznali smo pravi obraz anglo-ameriških imperialistov na dan ustanovitve Tržaškega ozemlja, ko so fašisti metali bombe in so bili delavci prisiljeni začeti množično belo stavko proti takemu izzivanju.

Istega dne so tržaški delavci razgnali fašiste in očistili mestne ulice. Pozneje so zaradi nekega incidenta v ladjedelnici morali delavci znova poseči po stavki. Že 30 mesecev vodijo tržaški delavci borbo proti anglo-ameriški okupaciji. Zato stremijo Enotni sindikati vedno po združitvi vseh delavcev mesta in dežele, ki so pod anglo-ameriško okupacijo ali pa pod jugoslovansko.

Dosežena je bila enotnost delavcev ter hrvatskih in slovenskih kmetov. Ugotoviti moram, da so nasprotni tisk in predstavniki nasprotnih sindikatov napravili vse, da bi preprečili sindikalno enotnost na Tržaškem ozemlju. Toda Enotni sindikati zaupajo v zrelost delavskega razreda in demokratičnih elementov, da preprečijo nove reakcionarne in imperialistične spletke in da zajamčijo boljše življenje delavcem Tržaškega ozemlja.

400.000 ton žita za ČSR iz Sovjetske zveze

Praga, 2. — Ministrski predsednik Gottwald je prosil Stalina, naj bi ZSSR zvišala dobave žita ČSR.

Zadnje dni novembra je Gottwald prejel odgovor, da bo ZSSR dobavila ČSR 200 tisoč ton žita. Tako bo ČSR prejela od sovjetskega pridelka iz leta 1947 skupno 400 tisoč ton žita in rži ter 200 tisoč ton krme za živino.

Prijatelj fašizma Pij XII.

1.

Na nekaterih zemljevidih Evrope lahko najdemo kneževino Monaco (24.000 prebivalcev).

Na zemljevidih večjega merila lahko najdemo republiko Andorro (6000 prebivalcev).

V atlasu pa ni zemljevida, na katerem bi lahko videli državo Vatikan (1050 prebivalcev; 300 izmed njih gardnih vojakov, 740 redovnikov, tisočpetdeseti pa je absolutistični vladar te države «pastir pastirjev», «oče vseh ljudi», «najdobrotljivejši in nezmotljivi» papež Pij XII.)

Vatikan, najmanjša država na svetu, leži v enem izmed okrajev mesta Rima. V dobrih dvajsetih minutah prehodiš vso to državo po dolgem, v pol ure pa počez.

Toda obseg papeževe države se ne meri samo s številom korakov po prečniku. In število podložnikov Pija XII. s polmenskim seznamom prebivalcev Vatikana samim še ni izčrpano.

«Najdobrotljivejšemu» je podrejena organizacija, ki ima v rokah ogromna bogastva, izredno razpredena, gibčna, organizacija s stoletnimi izkušnjami v pogledu političnih pravic.

Ta organizacija razpolaga z močnim aparatom propagande, opira se na večmilijonsko armado duhovniškega «aktiva» in zelo spretno izkorišča svoj vpliv na milijone svojih, po vsem svetu razkropljenih pristašev....

2.

Predniki Pija XII. so iz prastare dinastije italijanskih verižnikov in bankirjev — rodbine Pacelli. Stric sedanjega vatikanskega vladarja Ernesto Pacelli je bil na čelu največje banke v Italiji — «Banca di Roma».

«Moj nečak se bo dvignil visoko», je rekel večkrat stric bankir, ko je izražal želje in nade vse rodbine.

Pij XII. je star zdaj ena in sedemdeset let. Papeški prestol je zasedel pred osmimi leti.

V tistih letih, ko mu je stric Ernesto prerokoval veliko bodočnost, je sedanji papež šele stopal na vijugasto pot cerkvene kariere in se imenoval z lastnim rodbinskim imenom: Eugenio Pacelli. Bil je enako sposoben za uspevanje v posvetnih in cerkvenih zadevah.

«Cilj posvečuje sredstva», je govoril «znameniti» Ignacij Loyola.

«Če imenuje cerkev», je pisal, «stvar, ki se nam zdi bela, črno, jo moramo nemudoma priznati za črno».

Eugeniu Pacelliju so ugajale njegove «duhovne vaje». Z zadovoljstvom je prebiral tudi «Tajna navodila» jezuitskega reda.

Leta 1917. je nastal v karieri Eugenia Pacellija odločilen trenutek. Posvetili so ga v škofa in takoj je odpotoval v Nemčijo. Kot papežev nuncij je dolga leta zastopal tam interese Vatikana.

«Vzhajajočemu svetilu papeške diplomacije» so poverili zelo važno misijo: Eugenio Pacelli naj bi delikatno pomagal pri uresničenju tajnega sporazuma med katoliškim Vatikanom in protestantovsko cesarsko Nemčijo. Tak sporazum je bil sklenjen. Nemški imperialisti so prevzeli leta 1915. obveznost: ko bodo premagali Francijo, Anglijo, Italijo in Rusijo — bodo ustoličili svetovno oblast rimskih papežev, povečali vatikansko državo na ozemlju Rima in njegove okolice, dali tej državi izhod na morje in položili k vznožju prestola ali točneje rečeno v brezdanji papeški žep okroglo vsoto 300 milijonov lir.

V zameno za to plačilo je takratni papež Benedikt XV. obljubil cesarski Nemčiji vsakršno pomoč. Vsa razpredena in številna katoliška agentura naj bi razvila defetistično in vohunskodiverzantsko dejavnost v zaledju antantnih čet.

Leta 1918. se je cesarska Nemčija sesula. Skupaj z njo so se zrušili tudi vsi vatikanski naklepi zarotnikov na čelu s Pacellijem.

«Več vztrajnosti. Svoj cilj bomo dosegli», so govorili v Vatikanu.

Eugeniu Pacelliju je bilo naročeno, naj ostane v Nemčiji. Od ondod naj bi vodil tajno vojno katoliške duhovščine proti demokraciji in podpiral preporod imperialistične pošasti v središču Evrope.

Leta 1925 je pripravil sklenitev konkordata, leta 1928. si je nataknil kardinalski klobuk, leta 1930. so ga odpoklicali v Rim: zavzel je položaj državnega tajnika Vatikana — papeškega ministra za zunanje zadeve.

Ze mnogo prej, preden so prišli nemški fašisti na krmilo, je stavil Pacelli na Hitlerja in njegovo kliko. Prelatu Kaasu, predsedniku nemške katoliške stranke centra, je večkrat omenil, da je treba na vsak način in z vsemi sredstvi podpirati naciste.

V juniju 1933. sta sklenila hitlerjevska Nemčija in Vatikan konkordat o medsebojnem podpiranju.

Eugeniu Pacelliju ni mogoče odrekati doslednosti.

Ko je podpisal konkordat in blagoslovil netilce vojne na zahodu, tudi na daljnovzhodne osvajalce ni pozabil. Velika razdalja ni bila nobena ovira za sklenitev toplega prijateljstva med Vatikanom in Tokiom. Leta 1937. je predlagal Eugenio Pacelli katoliški duhovščini na Kitajskem, naj brezpogojno podpira japonske akcije. Ta podpora je bila kaj učinkovita. Daljni vzhod je bil preplavljen s katoliškimi italijanskimi misijonarji. Vsa ta armada se je ukvarjala z vsakodnevno špijonažo v dobro Japonske.

Leta 1938. si je pripel državni tajnik Vatikana na kardinalsko sutano najvišji red Mandžou-go. To nagrado, dobljeno za podpiranje samurajskega vohunstva, je nosil kardinal z velikim zadovoljstvom in ponosom.

(Se nadaljuje)

TRŽAŠKI DNEVNIK

Zopet dvojno merilo

Ko so 10. novembra aretirali šovinistične izzivače na Velikem trgu, kjer je imela godba Rinaldi koncert, je policija poleg že znanega in obsojenega šovinista Campaninija zaprla tudi njegovega pajdaša Cosima Zito, ker so mu v žepu našli letak fašistične vsebine. Pred višjim zavezniškim sodiščem, kateremu je predsedoval major Bayliss, pa je včeraj obtoženec Zito izjavil, da se ne čuti krivega. Tudi predsednik sodišča se res ni oddaljil od te izjave in je obtoženca oprostil.

Omeniti moramo, da so se pred dnevi vršile pred istim sodiščem sodne razprave proti tovarišem, ki so bili obtoženi, da so imeli letake demokratične vsebine ali pa da so pisali po zidovih. Več ali manj so bili vsi ti obsojeni na denarne in zaporne kazni. Ker so fašista Cosimo oprostili, se človek pri teh sodbah nehote vpraša, ali je namen sodišč opogumiti fašiste, naj še kar naprej nosijo in trosijo letake fašistične vsebine po mestu. Ali je mogoče vzrok teh oprostitev izgovor, da je bil fašizem premagan.

„Fuori i sciavi"

V nedeljo zvečer okrog 23.30 ure je prihrumelo v gostilno blizu zadnje tramvajske postaje v Rojanu sedem pobalinov v pijanem stanju. Napravili so veliko hrupa in ko so videli, da se gostje v gostilni za njih prav nič ne zmenijo, so začeli vpiti: «Fuori i sciavi» in druge podobne psovke. Neka ženska je telefonirala na policijo.

Ko je vodja tolpe, ki je imel na glavi vojaško kapo, videl, da gre zares, je takoj pobegnil in njemu so sledili ostali pajdaši. Ljudje v gostilni so enega izmed pobalinov spoznali, ker dela z Amerikanci v vojaški vojašnici.

Policija je seveda prišla, ko razgrajačev že ni bilo več nikjer. Dozdeva se, da so bili nalašč poslani v to gostilno, da bi povzročili nerede, kar bi prišlo zelo dobro v račun tistim, ki so jih tjakaj poslali. Toda tudi tokrat so se ušteli, prihodnjič pa se bodo morda še celo opekli.

Italijanski starši zahtevajo roditeljske svete

Prejeli smo in objavljamo:

«Skupina italijanskih mater energično protestira proti nedemokratičnemu vedenju mnogih učiteljev in profesorjev, ki razširjajo med svoje učence sovraštvo do drugih, tukaj živečih narodov in dajejo reakcionaren pečat vsemu svojemu vzgojnemu delu.

Ne maramo, da se izvaja na naše otroke pritisk za vpis v razne šovinistične organizacije in zahtevamo, da se ustanovijo po šolah roditeljski sveti, ki bodo nadzirali vzgojo naših otrok.»

Sledijo podpisi.

Pozdravna brzojavka jugoslovanski vladi

«Delavci javnih skladišč v Trstu pošiljajo ob 5. obletnici AVNOJ-a pozdrave tov. Titu in jugoslovanskim narodom, branilcem tistih ljudskih pravic Tržaškega ozemlja, ki jih okupacijska oblast ne spoštuje. Zahvaljujejo se za skrb, ki jo imajo za trgovsko bodočnost Trsta, kjer bi reakcionarji radi napravili iz Tržačanov kolonialne narode.»

Odločna borba delavstva proti odpustom z dela

Enourna stavka v vseh tovarnah kemijske stroke - Nove laži „Voce libera"

Pri odpustih z dela so bili doslej najbolj prizadeti delavci živilske in kemijske stroke. V podjetjih Adria, IRCO in Gaslini so z izgovorom sezijskega dela odpustili mnogo delavcev.

Delavci kemijske stroke se že dolgo borijo za novo mezdno pogodbo in sedaj se pogajanja bližajo h koncu. Ravno zato pa mečejo jo podjetniki delavce na cesto, da bi s tem oslabili njihovo borbenost. Toda to delavcev ni prestrašilo; nasprotno, v znak protesta proti odpustom so včeraj zjutraj od 10. do 11. ure stavkali v vseh kemijskih tovarnah in podjetjih. Teh stavk so se udeležili vsi delavci, tudi oni, ki so vpisani v Delavski zbornici; izjemo je tvorilo le podjetje Gaslini. Delavci so tudi povsod sprejeli resolucije, v katerih zahtevajo ukinitev odpustov.

Te stavke pa niso bile po godu listu «Voce libera», ki je porabila tudi to priliko, da je blatila delavce. V svoji včerajšnji številki je namreč pisala, da so v tovarni Gaslini člani ES stavkali kljub nasprotovanju članov Delavske zbornice, oziroma enotnega tovarniškega odbora. Resnica pa je, da so člani Delavske zbornice s posebnim pismom izrazili svojo solidarnost s stavkajočimi, čeprav se stavke niso udeležili.

«Voce libera» je tudi pisala, da ni bilo nobenega vzroka stavkati zaradi nove delovne pogodbe za kemijsko stroko, češ da jo je podjetje sprejelo, kar pa je seveda groba laž, saj ravnateljstvo sploh noče nič slišati o tej pogodbi.

Pisanje «Voce libera» je razumljivo. To trobilo delodajalcev in reakcionarjev se zaganja proti ES, ker hoče še nadalje razdvajati delavstvo in netiti mržnjo, ko vidi, da se hočejo delavci sporazumeti in zediniti brez vodij lažne Delavske zbornice. Ves njen trud pa je zaman, ker se je ta zbornica s svojim odklonilnim stališčem do naprednega delavskega gibanja v Italiji popolnoma razkrinkala in pokazala svoje reakcionarno lice.

Koncert prvomajskih pesmi

bo 5. decembra t. l. ob 20. uri v Domu pristaniških delavcev (Casa portuale)

Kogar zanima, katere pesmi so bile predložene za množično petje 1. maja 1948., jih bo imel priliko slišati na koncertu, ki ga bo izvajal komorni zbor. Obenem sporočamo, da bo dobil vsak poslušalec glasovnico, na kateri bo označil, katere pesmi so mu najbolj všeč in jih priporoča za množični nastop. Izbira pesmi bo tembolj zanimiva, ker bodo skladatelji izvirnih pesmi za prvi maj nagrajeni.

Priporočamo čimvečjo udeležbo!

Za otroško božičnico 1947 so prispevali nameščenci UIVOD-a 100.650 lir.

Gledaliških dvoran za SNG ni fašistom pa so vedno na razpolago

Že dve leti se Slovensko narodno gledališče zaman obrača na okupacijsko oblast v Trstu, da bi ji dodelila dvorano, ki bi bila primerna za gledališke prireditve.

Nasprotno pa je «Special Service», ki upravlja z gledališko dvorano «Excelsior», že večkrat dal na razpolago to dvorano raznim šovinistično in neofašistično nastrojenim študentom in legašem za njihove bakanalne prireditve, ki imajo s kulturo toliko opravka, kakor na primer Boogie-woogie.

Tudi preteklo soboto je «Special Service» dal dvorano na razpolago članom krožka «Guglielmo Oberdan», ki so imeli v njem plesno prireditev «bianco-rosso-verde». Na prireditev je prišlo vsega okrog sto ljudi, med katerimi je bilo morda 20 žensk, kar je vsekakor majhno število, ki ne upravičuje prirediteljev, da najemajo tako veliko dvorano.

Valček, vino in godba so odvzeli prisotnim še tisto malo razuma, ki so ga morda imeli. Kmalu so prišli na dan s svojo pravo barvo, začeli prepevati fašistične pesmi, vzklikati duceju in sramotiti ljudske organizacije. Za zaključek je nastal v dvorani splošen pretep in po glavah so letele steklenice in kozarci.

Za take ljudi in prireditve imata «Special Service» in okupacijska oblast vedno na razpolago dvorane. Nemogoče pa je najti prostor za zborovanje ZAM-a, SIAU-je, političnih preganjancev in še celo ne za take izrecne kulturne prireditve, kakor jih ima SNG na svojem programu.

Polk. Gardner je dejal nekoč predstavnikom Slovenskega gledališča, da bi oni s svojimi prireditvami v «Nazionale» ali v «Excelsior» izzvali in motili javni red. Gotovo je pri tem mislil na izrazito fašistično ozračje, ki je zopet začelo v Trstu svoje življenje in ima prav tam okoli teh dveh dvoran svoj center. Čigava je zasluga za to, gospodje?

Čudež pri Sv. Antonu ali zavoj, ki je izginil

Pri cerkvi sv. Antona Novega je že več dni zaposlen 59-letni kamnosek Maffioli Guido iz ul. Madonnina 28. Ko je prihajal zjutraj na delo, je imel navado, da je zložil svojo obleko v zavoj in jo zaupal v varstvo sv. Antonu, v veži pri stranskem vhodu v cerkev. Zvečer je zopet vzel zavoj, se preoblekel in šel domov. Nekaj dni je šlo vse v redu in Sv. Anton je Maffioliju zvesto čuval njegovo obleko.

V soboto, ko je končal delo in stopil okrog 18. ure na občajno mesto po svoj zavoj, je našel tisto mesto prazno. Zavoja ni bilo nikjer. V zavoju so bile hlače, suknja, klobuk in denarnica, v kateri sicer ni bilo denarja, pač pa vsi Maffiolijevi dokumenti. Na vsak način pa se Maffioli ni strinjal s to odločitvijo, se je rajši obrnil na policijo, kjer je prijavil tatvino. Tolaži se pa tudi s tem, da so bili ukradeni predmeti stari in obrabljeni ter zato le malo vredni.

Tudi v barakah ni varen denar

Ko je prišel v nedeljo zvečer po 22. uri Balcon Emil, kateri stanuje v baraki v ul. Ippodromo, last gradbenega podjetja Farsura, je našel stanovanje precej v neredu. Kmalu je opazil, da so bili med njegovo odsotnostjo na obisku neznani tatovi, ki so vlomili okno na zadnji strani barake. Iz neke skrinje so odnesli 150.000 lir, ki so bile last njegove njegove žene in pa svaka Antona Megaza, ki z njim skupaj prebiva.

Bomba v smeteh

V ponedeljek dopoldne okrog 10. ure je našel pometač Faust Albin na smetišču v ulici Cologna bombo tipa Breda. Bomba je bila še cela in zato jo je Faust zagnal v bližnji zid, kjer je eksplodirala. Pri eksploziji pa je bil laže ranjen pometač Gravisi Viktor, ki je stal kakih 6 m bolj vstran. Z avtom Rdečega križa so Gravizija odpeljali v bolnico, kjer so mu nudili prvo pomoč za lažjo rano, ki jo je dobil na čelu. V osmih dneh bo zopet zdrav. Fausta pa so prijavili sodniji zaradi samovoljnega postopanja z orožjem.

Poskušena samomora

Včeraj okrog 14.25 je 42-letni bančni uradnik Turinotti Edmondo skušal napraviti samomor v svojem uradu v Cassa di Risparmio. V ta namen je zaužil večjo količino nekega mamila. Odpeljali so ga v bolnico. Njegovo stanje je precej resno.

Tudi 48-letni Badini Marijo, šofer iz ulice Giulia 12 je prejšnjo noč, ko se je vrnil okrog enih domov zavžil malo preveč nekega uspavalnega sredstva in se zastrupil. Ni znano, ali je vzel toliko mamila nehote, ali v samomorilne namene.

Popravila med vojno poškodovanih hiš

Določila tega ukaza veljajo za popravilo hiš, ki so bile med vojno kakor koli poškodovane in ki jih je mogoče toliko popraviti, da bo možno v njih stanovati, če stroški ne presegajo 300.000 lir. Lastniki poškodovanih hiš v mestu in na deželi, ki se želijo poslužiti tega ukaza za svoje hiše, morajo vložiti prošnjo na tehnični oddelek.

Prošnja mora vsebovati:

1. Popis stanja in lego hiše, ki naj bi bila popravljena.
2. Vse podatke o lastnini, ki jih določa člen 1158 državljanskega zakonika. Zavezniška vojaška uprava bo prispevala 50% stroškov za popravilo pri vsakem odobrenem načrtu, če to ne presega 150.000 lir za vsako stanovanje v hiši.

Oni, ki želijo, da bi ZVU pomagala pri odobrenih popravilih s posojili, lahko vložijo prošnjo na vsako kreditno ustanovo.

Tehnični oddelek je pooblaščen, da z odobritvijo ZVU pa naj je vložena prošnja, (dano soglasje lastnika) ali ne, v vsakem primeru popravi vsako v vojni poškodovano hišo, o kateri je mnenja, da mora biti nujno popravljena in lastnik bo moral delno povrniti stroške.

Vsakdo, ki bi preprečeval ali kakor koli zaviral tehnični oddelek pri izvrševanju nalog, ki mu nalaga ta ukaz, bo zagrešil kaznivo dejanje. Po izrečenem krivdoreku pred zavezniškim vojaškim sodiščem bo kaznovan z globo ali z zaporom ali z obojim, kakor bo sodišče sklenilo poleg vseh drugih legalnih kazni.

Ta ukaz je stopil v veljavo 24. novembra 1947.

Sporočite demokratski mladini vsega sveta...

Sovražno zadržanje okupacijske VU do problemov antifašistične mladine ter njeno kategorično in načrtno zaviranje demokratizacije Tržaškega ozemlja, je vzbudilo med antifašistično mladino, ki se bori skupaj z demokratično mladino vsega sveta za mir in boljšo prihodnost, žive komentarje in proteste. Mladina dnevno pošilja proteste na okupacijsko VU ter resolucije na Svetovno zvezo demokratične mladine. Tako je mladina Tovarne strojev Sv. Andreja poslala SZDM resolucijo sledeče vsebine:

«Mladina Tovarne strojev Sv. Andreja iz Trsta Vas obvešča o antidemokratičnem in izzivalnem zadržanju opupacijske VU, ki hoče z odklonitvijo primerne dvorane, kjer naj bi bil ustanovni kongres antifašistične mladine za STO, onemogočiti ta kongres. Po drugi strani pa daje okupacijska VU na razpolago dvorane in lokale organizacijam, ki so vedno zavirale mir in sožitje med Slovenci in Italijani Tržaškega ozemlja.

Prosimo Vas, da sporočite demokratični mladini vsega sveta, na kakšen način hoče VU ovirati demokratično mladino ter da odpošljete naš protest na Združene narode».

Razprava o ukradenih strojih oklopnice Impero

Pred višjim zavezniškim sodiščem, katerem predseduje major Bayliss se je včeraj nadaljevala razprava o tatvini motorjev iz trupa nedograjene italijanske oklopnice «Impero». Zjutraj je odvetnik Antonini predlagal sodišču, naj bi oprostilo obtožence. Čeprav je zadnjič sodišče odgodilo razpravo zadradi tega, ker je moralo zaslišati pričo, ki je bila odsotna, se danes razprava kljub zaslišanju te priče ni zaključila in se nadaljuje danes zjutraj.

Pil bi ga vsak hudič

V noči od ponedeljka na torek sta krenila dva švedska mornarja z ladje «Forsvik» v nočni lokal Colorado Club, da bi si malo privezala dušo. Ko sta zapila že lepo vsoto 4600 lir, sto jo kar na lepem pobrisala iz lokala v upanju, da bosta srečno odnesla pete.

Toda natakar, ki je pazil nanju je bil urnejši od njih in s pomočjo dveh policijskih inspektorjev, ki sta ravno prišla mimo, je ustavil v ul. Silvio Pellico enega izmed njih po imenu Erikssona Alfonza. Policija je mornarja zaprla. Čez eno uro pa je javil natakar, da je drugi tovariš, ki se je vrnil v Colorado Club, plačal račun in zato so tudi Erikssona izpustili.

Ker pa je mornar popolnoma izgubil orientacijo v mestu, (ali je bilo temu krivo vino ali ker ni imel kompasa, še ni točno dognano) so ga morali policaji spremiti do njegove ladje v pristanišču.

Nagrade za najboljše stenčase

Organizacijski odbor za teden demokratičnega tiska je prisodil naslednje knjižne nagrade za najboljše stenčase na Tržaškem ozemlju:

Ladjedelnice Sv. Marka: Obča zgodovina (E. Fuetter), Požganica in Jamnica (P. Voranc);

Tržaški Arzenal: Božja dežela (Ilf Petrov) in Ana Karenina (Tolstoj);

Pivovarna Dreher: Narod v partizanstvu (L. Longo) in Pot nove Jugoslavije (Kardelj);

KK Čebulec: Sahovnica;

Sektor Sv. Vid in Sv. Just: Junaška obramba Moskve (Grieco), Sestina sveta je socialistična (H. Johnson), Borba na tujih tleh (P. Voranc) in Cement (Gladkov);

V. sektor SIAU (Pionirji pri Sv. Ivanu): Leningrad (A. Werth), Brivčevi sporini (Germanetto), Sreče in kruh (Kosmač) in Mati (M. Gorki);

KK Marušič: Igra «Dama»;

Zveza primorskih partizanov: Mlada straža (A. Fadejev), Rojeni v burji (Ostrovski) in Kako se je kalilo jeklo (Ostrowski);

ZAM Sv. Ivan: Mlada straža (Fadejev), Rojeni v burji in Kako se je kalilo jeklo (Ostrovski);

SIAU Sv. Ivan: enake knjige kot ZAM Sv. Ivan;

Nabrežina: kakor zgoraj;

Prerad v Kopru: kakor zgoraj.

Izven natečaja so bile razdeljene naslednje nagrade:

I. in IV. okraj: Pisma in zapora (A. Gramsci); Junaška obramba Moskve (Grieco), Pot nove Jugoslavije (Kardelj);

II. in III. okraj: Narod v partizanstvu (Longo), Sestina sveta je socialistična, (H. Johson), Požganica in Borba na tujih tleh (P. Voranc).

Odbor bo poskrbel, da bodo nagrajenci v redu prejeli določene nagrade.

Končno smo dobili prostore

Že dalj časa se pripravlja prosvetno društvo «Cankar» pri Sv. Jakobu, da bi pokazalo uspehe tečaja glasbene teorije. Vzrok odlašanja so bili prostori, katerih to društvo sploh nima. Iz prijaznosti je krožek Tomažič odstopil za ponedeljek prostore, tako bo možen izpit obiskovalcev tečaja glasbene teorije. Kakšen bo ta javni izpit bomo razložili prihodnjič; zaenkrat zadostuje, da publika ve, da bo ta prireditev v ponedeljek 8. t. m. ob 8. uri zvečer v prostorih Tomažičevega krožka, via dei Leo, kjer bo tudi vpisovanje za nov tečaj in za slovenščino.

Gregorčičev večer pri «Čebulcu»

V soboto zvečer je priredilo tudi slovensko prosvetno društvo «A. Čebulec» Gregorčičev večer. Čeprav je močno lilo, so vendar Magdalenčani napolnili dvorano skoraj do polovice. Profesorica M. je v lepem predavanju podala sliko Gregorčiča kot lirika in človeka, v zvezi z njegovimi pesmimi.

Sledilo je več recitacij; med njimi je bila najboljša «Pastir», ki jo je z občutkom recitirala tov. Ema. Najbolj pa je poživel ves večer nastop pevskega zbora iz Barkovelj, ki je pod spretnim vodstvom tov. Vrabca lepo zapel nekaj Gregorčičevih in drugih pesmi.

Ljudstvo je živahno sledilo predavanju in si želi še podobnih prireditev. Obenem pa priporočamo vsem članom, da pridejo prihodnjič na prireditve točno ob napovedani uri.

KOLEDAR

Sreda 3. decembra
Frančišek, Branko
Sonce vzhaja ob 7.27, zahaja ob 16.19. Dolžina dneva 8.52.

Jutri 4. decembra
Barbara, Barica

Spominski dnevi

1800 se je rodil največji slovenski pesnik dr. France Prešeren.

Preskrba

Dvig nakazil. Vsi razdeljevalci živil skupine I. in X. morajo danes dvigniti pri občinskem prehranjevalnem uradu nakazila za biskote.

ENOTNI SINDIKATI

Kulturni odsek Enotnih sindikatov. Danes 3. decembra bo nadaljevanje krojnega tečaja pri Sv. Ani z običajnim urnikom. Vse udeleženke so vabljene, da prisostvujejo tečaju.

Tiskovni odsek Enotnih sindikatov. Vsi tiskovni referenti navedenih tovarniških odborov so vabljeni, da prisostvujejo seji, ki bo v četrtek 4. t. m. ob 17.30 na sedežu v ul. Imbriani 5: Aquila, Beltrame, Sv. Marko, Salto, Tovarna strojev, Ladjedelnica Sv. Roka, Dreher, Fomt, Gaslini, Ilva, Tržaška industrija znanstvenih proizvodov, Stock, Genel, Fabiani, Acegat, Julijske ladjedelnice, Telve, Rafinerija Sv. Sobota, Tržaški Arzenal, Fiat, Lorenzetti, OMMSA, Konopljarna, Delavske zadruge, Kozman, Modiano, Tržaška tovarna testenin, kakor tudi tiskovni referenti sledečih upravnih odborov: kemijskih, higienskih, mešane stroke, kmetijcev, pomorščakov, tiskarjev, prevoznikov, mestnih, kulturnih, hotelov in menz, železničarjev, stavbincev.

TEČAJ SLOVENŠČINE. Obveščamo vse prizadete, da se je začelo vpisovanje za nov tečaj slovenščine, ki bo v ul. Monfort 3. Obveščamo tudi, da se bodo nadaljevali tečaji slovenščine v ul. Monfort.

Oblačilne stroke. Člani upravnega odbora, tovarniškega odbora in zaupniki so vabljeni, da se udeleže seje, ki bo v četrtek 4. t. m. ob 19.30.

Pevski zbor ZPP

ZPP vabi vse svoje pevce, da se udeleže pevske vaje, ki bo v četrtek 4. t. m. ob 19. uri v prostorih «Kraljiča».

Razdeljevanje otrobov

Opozarjamo vse lastnike goveje živine, da bodo od 3. do 10. t. m. začeli v tržaški občini razdeljevati otrobe in sicer:

za krave po kg 35, mlade bike kg 50, bike kg 100.

Nakaznice bo delil ekonomsko-statistični urad, ulica Roma 20, od 8.30 do 12. ure.

Gregorčičev večer v Rocolu

Prosvetno društvo «Franjo Marušič» iz Rocola priredi v četrtek 4. decembra t. l. ob 20. uri pri Lovcu «Gregorčičev večer». Sodelujejo pionirji, pevski in tamburaški zbor. Vabljeni vsi.

Predkongresne konference ZAM-a

DANES 3. t. m.:

sektor Sv. Ivan ob 20; vasi Sv. Barbara in Jelarji ob 20; vasi Slivno in Zgonik ob 20; vasi Mali Repen, Veliki Repen, Col ob 19; vas Borši ob 19.30; vasi Ricmanje in Boljunec ob 20.

ČETRTEK 4. t. m.:

vas Piščanci ob 20; sektor Skorklja ob 20; sektor Barkovlje ob 20; sektor Sv. Vid ob 20; sektor Kolonja ob 20; sektor mestni center - Il rajon ob 20; sektor Sv. Alojz ob 20; F.M.S.A. ob 15.30; tovarna Modiano ob 15.30; vasi Barisoni, Campore ob 20; vasi Cerej, Skofije ob 20; vasi Trnovica in Sv. Križ ob 20; vas Briščiki ob 19; vasi Prosek, Kontovel ob 20.

PETEK 5. t. m.:

vas Judovec ob 20; sektor Barriera ob 20; vas Stramar ob 20.

SOBOTA 6. t. m.:

sektor Vicolo dell'Ospedale militare ob 13; Tržaški Arzenal ob 12.30.

Izlet v Ilirsko Bistrico

priredi Planinsko društvo v Trstu v nedeljo 14. t. m. Odhod ob 7.30 iz ul. F. Severo. Vpisovanje pri Vistin v ulici Roma 15 in pri Pirc v ulici Settefontane 3 do vključno sobote 6. t. m.

Roditeljski sestanek

Uprava Slovenskega dijaškega doma v Trstu vabi starše svojih gojencev in gojenk na II. roditeljski sestanek, ki bo v nedeljo dne 7. decembra 1947 ob 9. uri dopoldne v prostorih Dijaškega doma.

Gregorčičevo proslavo

priredi nocoj prosvetno društvo «Vojka Šmuc» v Vicolo Ospedale Militare 23 ob 20. uri.

DAROVI IN PRISPEVKI

V počastitev spomina ljubljene Marice Pahor daruje družina Pahor za sirote padlih partizanov 1000 lir, za našega dijaka 1000, za tiskovni sklad P. D. 1000 ter za Rdeči križ za STO 1000 lir.

Odg. urednik DUSAN HRESCAK
Tisk Stabilimento Tip. Triestino

KINO

KINO OB MORJU. 15.30: «Čudežni dvor». Čudežne dogodivščine F. Villona.
FILODRAMMATICO. 15.00: «Juarez, osvajalec Mehike», P. Muni, B. Davis in B. Aherne.
CENTRALE. 15.30: «Karavana na Zapadu», G. O' Brien.
ARMONIA. 15.00: «Zvónovi sv. Fernanda», D. Woods, G. Warren.
ROSSETTI. 15.45: «Usodna simfonija», S. Churchill, D. Montgomery.
IDEALE. 15.30: «Osvojena zemlja», L. Carillo, Richard Dix.
SUPERCINEMA. 14.00: «Veliko deževje», T. Power, M. Loy.
FENICE. 15.30: «Zginili so v haremu». Dnevnik: Peroka Elizabete Angleške.
VENEZIA. 15.00: «Skot na dvoru Velikega kana».
BELVEDERE. 16.30: «Brez matere», Jean Parker.

KINO V NABREŽINI. Danes in jutri: «Mladinska proga v Jugoslaviji» in «Rdeča armada v Bolgariji».

MALI OGLASI

GUME 1050 x 16 in druge mere po znižanih cenah prodam. Trst, ul. sv. Frančiška 10, tel. 7776.

Ortoped
Nicola Becchi
TORINO - VIA REGGIO 8
specialist za odstranitev
KILE
brez operacije
osebno znan v naši pokrajini objavlja eno izmed tolikih zahvalnih pisem:
Cenjeni gospod N. Becchi!
Skozi 25 let sem trpel zaradi dveh velikih kil ter sem vsako leto izmenjaval navadni kilni pas, toda brez kakršnega koli izboljšanja. Ves obupan sem dočakal starost 74 let, ko so mi končno nasvetovali, naj se obrnem na vas, ki ste mi s svojim popolnim aparatom v kratkem času popolnoma odstranili obe kili.
Zagotavljam vam, da vas bom ob vsaki priliki toplo priporočil.
Romano Barbolin,
Creola di Saccolongo (Padova)
TRST: v četrtek 4. in v petek 5. decembra Hotel Continental.
GORICA: v petek 5. decembra Hotel Union.

FIZKULTURA

Samo tri tekme za okrožno prvenstvo

Slabo vreme v nedeljo otežkočilo izvedbo vseh tekem za okrožno nogometno prvenstvo

Sedem srečanj bi moralo biti v nedeljo, vendar zaradi slabega vremena sta bili odigrani samo dve tekmi, in sicer Sv. Vid-Vesna (4:0) ter OMMSA-Tiskarji (2:1), medtem ko si je Proleter, ne da bi šel na igrišče, zaslužil obe točki, ker je bila enajstorica Bolniške blagajne odsotna. Vesna, ki je v začetku prvenstva res lepo napredovala in zapustila pri vseh najlepši vtis, je morala v nedeljo zopet prepustiti zmago Sv. Vidu. Morda se moštvo nahaja v krizi, vendar bi želeli, da bi se malo resneje poprijelo dela ter trenirali, da bi se v bodočnosti, tako izkazalo, kakor se je izkazalo in se še izkazuje Primorje P. K. Zatorej na delo, Vesna, nikar obupati in bodočnost bo vaša. Moštvo OMMSE pa si je zmago nad Tiskarji povsem zaslužilo, dasiravno je premagano moštvo večkrat delalo preglavice vratarju OMMSE.

Obvestila

Sekcija zimskih športov ZDTV. Vabimo vse člane odbora zgoraj imenovane sekcije, da se udeleže sestanka, ki bo danes 3. t. m. ob 20. uri na sedežu v ulici Macchiavelli 13-II.

Predsedniki in tajniki spodaj navedenih društev so naprošeni, da se udeleže seje, k bo v četrtek 4. decembra ob 18. na sedežu v ul. Macchiavelli 13-II: Š. K. Rinaldi, Primorje P. K., Rocol, Elektra, Sv. Ivan, Greta, Sv. Marko, Col-Ilva, Univerzal, Občina in Arzenal.

Šahovski dvoboj ČSR-Jugoslavija 4:3

V Zagrebu se je v soboto začel šahovski dvoboj med Češkoslovaško in Jugoslavijo. Češkoslovaško zastopajo Foltys, dr. Katetov, Opočensky, Žyta, Richer, Sajtar, Ronaček, Florija, Potuček, Louma ter rezerva Pruha, medtem ko je moštvo Jugoslavije sledeče: Pirc, Tomović, Puc, inž. Vidmar ml., Marković, Milič, Vuković, Kostič, Božič, Rabar ter rezerva Bidev.

Rezultat prvega kola so naslednji: Pirc (Jug.)-Foltys (CSR) prekinjena; Tomović (Jug.)-dr. Katelov (CSR) 0:1; Puc (Jug.)-Opočensky (CSR) 0:1; Inž. Vidmar (Jug.)-Žyta (CSR) 1/2:1/2; Marković (Jug.)-Richter (CSR) 0:1; Milič (Jug.)-Sajtar (CSR) 1/2:1/2; Vuković (Jug.)-Rohaček (CSR) prekinjena; Kostič (Jug.)-Florijan (CSR) 1:0; Božič (Jug.)-Potuček (CSR) 1:0; Rabar (Jug.)-Louma (CSR) prekinjena.

Kratke vesti

Pulj. Združitev dveh fizkulturnih društev. Fizkulturno društvo DSZ (USO) in Proleter sta sklenila, da se združita v eno samo društvo z imenom F. D. Pola. Novo društvo je dobilo kredit v znesku 1 milijona dinarjev za razširitev in zgraditev igrišč.

Pulj. Gostovanje F. D. Dinama iz Zagreba. F. D. Dinamo iz Zagreba je v nogometni tekmi premagalo novo ustanovljeno F. D. Polo s 6:2 (4:0).

Firenze. Ženska nogometna tekma. 30. t. m. so odigrali žensko nogometno tekmo med Triestino in reprezentanco Toskane. Zmagala je Triestina s 5:1.

KONSTANTIN SIMONOV

Obisk v Pulju

Želim govoriti o nečem drugem. V Pulju je ostalo mnogo Italijanov, v glavnem delavcev, malih nameščencev, ali kratko rečeno — delovnih ljudi.

Mnogo Italijanov je odšlo iz Pulja. Odšli so zastrašeni po neki neizvesnosti, oglušeni po propagandi, odšli so prostovoljno ali celo docela proti svoji volji. Kdaj koli, zgodovina bo razjasnila te številke in odstotke.

Iz Pulja so odšli tudi taki Italijani, ki so zapustili mesto prostovoljno, zavestno, v soglasju s svojimi interesi, kratko rečeno, odšli so radi. Zakaj ne bi spregovorili o teh ljudeh? Odšel je lastnik kina v ulici Cinarelli. Odšel je lastnik gledališča, lastnik mlina, tovarne cementa, kadjedelnice, lastniki velikih trgovin, mestnih lekarn in mnogi veliki in srednji italijanski kapitalisti, ki so bili v dobi Mussolinija «mestni očetje», ki so na račun mestnega prebivalstva bogateli in ki so prejemali zahvaljujoč se svojemu položaju, dohodke iz vseh ustanov in podjetij, kjer se je dalo zaslužiti: v porodnišnici, v bolnici, v trgovini nagrobnih spomenikov, v vsakem krožniku makaronov in vsakem kozarcu vina.

Postalo je jasno, da bo Pulj prišel v okvir Jugoslavije, v ljudsko republiko, to je v državo, kjer izvaja oblast ljudsko politiko, a predvsem ščiti ljudske koristi.

In «mestni očetje» so pravilno ocenili, da bodo po eni strani izgubili svoja velika podjetja, ker bodo nacionalizirana, a po drugi strani ta ista podjetja ne bodo dajala več onih velikih dohodkov kot doslej, ker ljudska oblast ne dovoljuje nikomur prejemati oderuških obresti.

«Mestni očetje» so vse to dobro razumeli in se odločili, da odpotujejo. Da prikrijejo svoje poslovno razumevanje, so začeli kričati z bujno fantazijo o italijanskem patriotizmu.

Pričeli so se pripravljati za odhod. Toda njihove priprave niso obstojale samo v tem, da so njihove žene kričale na svoje sobarice in spravljale svojo garderobo, ali da so «mestni očetje» trgali z zidov lastnih stanovanj zavese. Ne, za to jih ne bi kaznovali; davno že vemo, da je štedljivost (milo rečeno) od nekdaj bolj svojska in prirojena bogatim kakor pa siromašnim.

Toda priprave «mestnih očetov» se niso omejile samo na trganje zaves raz zidove lastnega stanovanja in enostavnim «demontiranjem» lepih kopalnic in stranišč.

Razen lastnih kopalnic in stranišč so morali po «svetem» načelu privatne lastnine demontirati celo mesto.

«Mestni očetje» so dovolj dolgo uživali oderuške obresti, ko so izmozgavali mestno gospodarstvo.

Mesto, ki je bilo po mirovni pogodbi izročeno zakoniti vladi, mesto, v katerem je ostalo še mnogo prebivalstva, to mesto je bilo enostavno oropano s pretvezo, da je vse ono, kar so odnesli «osebna lastnina» odhajajočih. Vendar bi se o tem še dalo govoriti, kajti lahko mirno trdim, da oropani Otroški dom ni bil osebna last, nego mestna ustanova, ravno tako kot jetnišnica in drugo.

Podjetnik je pred dvajsetimi leti s zidal kino. V teh dvajsetih letih je milijone ljudi obiskalo ta kino in gospodarju se je s tem dvajsetkrat povrnil pričetni kapital. In ta gospodar, ko odhaja iz mesta, jemlje s seboj zgradbo, ki mu jo je narod dvajsetkrat plačal: hišs, kinematografsko platno, stole, tla, strop, zidove. Tudi temelje bi odkopal, če bi mu koristili.

Iz mesta odhaja gospodar bolnice, ki je desetkrat izvlekel od ljudi, ki so se tam zdravili, od bolnih ljudi, svoj vloženi kapital. On odhaja iz mesta in pri tem lahko mirno meče bolnike na cesto, jemlje postelje in če se mu zahoče poruši tudi samo bolnico.

Odhaja tudi gospodar mnogih donosnih hiš, v katerih so stanovali in še stanujejo ljudje, od katerih je on štirideset let pobiral najemnino, tako da je že davno pokril vse stroške za gradnjo teh hiš. In on misli, da ima zato pravico razbijati šipe in lomiti vrata, odnašati parkete in radiatorje, razdirati tla, po katerih so ti ljudje hodili štirideset let.

Odhaja lastnik mlina, ki je deset let prejemal plačo za vsak krožnik makaronov, ki ga je pri njem kupovalo delovno ljudstvo. Tudi ta je trdno prepričan o tem, da ima sveto pravico razrušiti mlin, ki mu ga je narod desetkrat preplačal, da mu vzame možnost mlačve žita, peke kruha in priprave hrane.

To je «posvečena» pravica osebne lastnine v vsej svoji veličini, v svoji licemernosti, v svoji iznakaženosti.

Včasih vidiš v kakršnem koli dogodku, kakor v kapljici vode, obraz vsega sveta. Tako je bilo z menoj v Pulju.

Neverjetna pokvečenost kapitalističnega sveta z njegovim čudovitim razumevanjem gaženjem vseh pravic in koristi naroda v imenu osebne lastnine, čeprav v bistvu ni to ničesar novega, vendar me je docela premagalo, baš tu, ker se je pokazalo neverjetno pregledno in otipljivo.

Kaj bi dodali še k temu?

Dodali bi še angleške vojake, ki so z vojno silo zavarovali to ropanje, angleške kamione in parnike in angleško «socialistično» upravo.

KONEC.

ZADRUGA
Enotnih sindikatov
OPOZARJAMO DELAVCE, da bo začela
zadruga v ul. Zonta 2
razprodajati po TOVARNIŠKIH cenah:
zimske plašče, dežne plašče za moške in ženske, moške obleke, hlače, suknjiče, otroške obleke ter kožnate suknjiče in jančja krzna za podlogo.
Vsem delavcem, zaposlenim pri raznih tvrdkah, ki bodo napravili prošnjo, se bo dovolilo PLAČEVANJE V ŠTIRIMESEČNIH OBROKIH.
Za navodila se obrnite na
upravo v ul. Zonta 2

MIKLAVŽEVA DARILA
Prodaja in zamenjuje
DRAGULJI ZLATO
PERIZ - TRG SV. IVANA 1.
ZLATO SREBRO BRILJANTE

KRZNARSTVO "TRIESTINA"
Trst, Trg sv. Ivana 4, III nad. tel. 25075
VELIKA IZBIRA CENENIH IN DRAGOCENIH KRZEN
Rjavi jančji krzneni plašči od 22.000 lir dalje
POSEBNA REKLAMNA PRODAJA

DEŽNI PLAŠČI
OBLEKE, HLAČE, PLAŠČI
V VELIKI IZBIRI PO NAJUGODNEJŠIH CENAH V
Magazzini del Corso - Trst
CORSO 1 - PIAZZA DELLA BORSA (Galleria A. Protti)

KRZNA
Popolna izbira za vsak okus. Navadne, srednje in dragocene kožuhovine. — Plačilo tudi na obroke.
KRZNARSTVO ZILIOTTO
Trst - ul. Trento 11 - tel. 29374

Cankarjev duh v ljudstvu bo stokrat preživel svoje preganjalce

Pismo Fr. Bevka

Prepovedi branja Cankarjevih del v tržaškem radiu nisem pričakoval, vendar me ni do kraja presenetila. To je le logično nadaljevanje dveletnega načrtnega oviranja našega kulturnega življenja v Trstu in boja proti demokratičnim množicam. Temu, ki se je odtrgal od svojega naroda, je vsaka Cankarjeva beseda domovinske ljubezni težek očitek, njegovi gospodarji pa se boje Cankarjevih idej upravičenega upora «ponižanih in razžaljenih». Zato je Slovencem na Svobodnem tržaškem ozemlju (kakšna ironija v tem naslovu!) prepovedano uživanje kulturnih dobrin enega naših največjih sinov, ki niso samo narodova last, ampak tudi last vsega kulturnega človeštva.

Moral bi imeti Cankarjevo pero, da bi lahko z dovolj jedkim sarkazmom označil to nekulturno dejanje. Kakšna velika milost, da smejo tržaški Slovenci še nadalje poslušati vsaj besede o — ljubezni. To me spomni na fašističnega policaja, ki mi je pred leti zsvetoval v moje dobro, kakor se je izrazil, da naj pišem raje avanturistične zgodbe in o — ljubezni. Toda kmalu je prišel dan, ko se primorski človek ni smel v svojem jeziku javno razgovarjati ali pisati niti o ljubezni. Reakcija se vedno srečuje na nekih križiščih. Toda naš narod bo napel vse sile, da se to pot na tem poslednjem križišču ne bo srečala.

Zaprepašča me dejstvo, da se današnji mogočniki, ki imajo sicer besedo svoboda zmeraj na jeziku, pri zasledovanju svojih reakcionarnih ciljev ne ustavijo niti pred kulturnimi dobrinami. Poznamo mogotce iz zgodovine, ki niso pustili dobrega imena za seboj, a so molče klonili pred veliko umetnostjo, ako tudi jim ta ni bila po volji. Stara Avstrija je preganjala Ivana Cankarja zaradi njegovih političnih govorov, toda ni se zgodilo, da bi bila prepovedala njegova dela. Tega, kar je bilo duhovna last celega naroda in vsega kulturnega človeštva, se ni upala dotikati. Primer v Trstu pa dokazuje hoten prezir, če ne celo neko mržnjo do kulturnih dobrin pri vrhovih, ki bi jih morali celo pospeševati. To ni glasen opomin samo za nas, ampak za vse kulturno čolveštvo.

To ne gre samo za Cankarja. Cankarjev duh bo stotisočkrat preživel delo mogotcev, ki ga preganjajo zato, ker se ga bojijo in se s tem odevajo v plašč sramote. Po prepovedi je njegovemu ljudstvu le še dražji, ker jo ta le znova potrdila globoko upravičenost nekatere njegove trpke besede. Ugovarjamo zaradi nasilja nad ljudstvom, ki je brezprimerno krvavelo v boju proti fašizmu, da si je pribojevalo pravice, ki mu jih zdaj po stopnjah jemljejo. Ugovarjamo zaradi žalitve celega slovenskega naroda, ki so mu največjega pisatelja obsodili v molk pred tistimi, ki njegove besede najbolj potrebujejo. Ugovarjamo zaradi kulture, katere omejevanje pomeni zelo njen propad in nazadovanje v barbarstvo.

France Bevk.

Resolucija slovenskih književnikov

Dne 12. novembra tega leta je sporočil programski vodja radia Trst II. zastopniku naših radijskih izvajalcev, da je v imenu Zavezniške vojaške uprave dolžan prepovedati vsako izvajanje del Ivana Cankarja v oddajah te postaje, ki se vrše v slovenskem jeziku. Spričo tega nečastnega ukrepa Zavezniške vojaške uprave čutijo slovenski književniki dolžnost izjaviti naslednje:

Trst in njegovo sedanje ozemlje sta slovensko ozemlje, dasi na njem živi pomembno število prebivalcev italijanske narodnosti. Tega dejstva ne zatrjujemo samo mi, marveč sta ga morali priznati in z mirovnim sklepom potrditi tudi obe vladi anglo-ameriške vojaške uprava, ki na mirovni konferenci kljub svoji pristrani nejevolji do Federativne ljudske republike Jugoslavije nista mogli doseči, da bi bil Trst priključen Italiji, kar bi bilo povsem naravno, če bi bilo to ozemlje resnično italijansko.

Slovensko prebivalstvo tega ozemlja ima tedaj vsekakor najmanj pravico do enakopravnosti, torej tudi pravico do poslušanja radijskih oddaj v svojem jeziku, iz svoje književnosti in po svojem literarnem okusu, ne pa po ozkosrčno in politikantsko omejenem okusu vojaške uprave dveh armad, ki sta se zmagovito povabili v goste v že osvobojeni Trst, kjer sta nato uvedli zatiranje tistih, ki so doslej borili na njuni strani. Njuna uprava, ki je doslej z neštetimi krivičnimi dejanji pokazala, da slovenskega prebivalstva in njegove kulturne ravni ne pozna ter noče poznati, brani zdaj in prepoveduje tamošnjim Slovencem poslušanje velikega klasika Ivana Cankarja, ki je umrl pred tridesetimi leti, ker ga ima za nevarnega.

Slovenski narod in njegovi književniki so preživeli že veliko takih prepovedovalcev, ki so nam stalno vzbujali sum, da jim ni nevaren ta ali oni pisatelj, marveč duh in resnica kot taka. Poznali in zaničevali smo jih vse: Avstrijo in njene cenzorje, državne pravdnike kraljevske Jugoslavije, poznali in zaničevali smo Mussolinija, Hitlerja in Goebbelsa, ki svoje mržnje in strahu pred resnico in duhom vsaj nista prikrivala z osladnimi in zlaganimi demokratičnimi frazami. Protestirali smo zoper te varuhe slovenskega naroda, često z nemajhnim tveganjem in ko je prišla usodna ura, da bi morali zaživeti neposredno pod njihovim jerobstvom, je veliko število slovenskih književnikov zgrabilo za puške in se odločilo prej umreti kakor privoliti v tako ponižanje.

Zaradi tega čutimo tudi spričo sedanjega ravnanja Zavezniške vojaške uprave ne le potrebo, marveč tudi vso pravico protestirati zoper sleherno varuštvo nad našim ljudstvom, in moremo občutiti za tako početje samo zaničevanje in pomilovanje. Protestiramo zoper zatiranje naše literature v imenu načela o svobodni besedi, ki ga prav anglo-ameriški svet zelo poudarja, in opozarjamo naše ljube ali neljube goste, naj svoje navzočnosti ne obremenjujejo še z grehom zoper duha in resnico, s kakršnimi so se doslej na naši zemlji sramotili samo zatiralci in roparski zavojevalci, kakor Mussolini in Hitler, preden sta doživela svoj sramotni konec.

Človekoljubna in miroljubna akcija Rdečega križa za Trst in pokrajino

H koncu se bliža leto 1947 in z njim vred tudi druga povojna poslovna doba glavnega odbora Rdečega križa za Trst in pokrajino, kateri bo na glavni skupščini dne 8. decembra t. l. podal pregled o svojem dosedanjem delu in očrtal smernice za nadaljnje delo.

Organizacija Rdečega križa za Trst in pokrajino je še mlada in materielno šibka v primeri z drugimi državnimi društvi Rdečega križa, ki posedujejo bolnice, sanatorije in velike količine materiala, namenjenega revnemu prebivalstvu, vendar že dovolj bogata na izkušnjah. Ustvarjena v času, ko je tudi svobodoljubno ljudstvo Julijske krajine in Trsta dajalo vse svoje sile v borbi proti okupatorju, je ta organizacija nudila tako borcem, kakor tudi civilnemu prebivalstvu vso pomoč, ki je bila v njeni moči. Tedaj obstoječa organizacija Rdečega križa na tem ozemlju, kontrolirana po organih okupatorja, ni pokazala nikakega razumevanja za

> *«Primorski dnevnik» je edini slovenski dnevnik na STO-ju. Zato mora biti vsak Slovenec njegov naročnik!*

napore svobodoljubnega prebivalstva, zato je to samo organiziralo svoje društvo Rdečega križa in se ga z ljubeznijo in navdušenjem oklenilo ter s svojimi prispevki in delom podpiralo njegovo človečansko poslanstvo. Nešteti so primeri, ko so člani Rdečega križa za Trst in pokrajino nudili svojo pomoč v živilih, denarju, oblačilih tako borcem kakor civilnemu prebivalstvu in nesebično negovali ranjene partizane, zavezniške pa tudi okupatorjeve vojake pri čemer je marsikateri član Rdečega križa izgubil svoje zdravje, nekateri tudi življenje.

Po končani vojni je Rdeči križ za Trst in pokrajino skrbel za povratnike iz raznih taborišč in poizvedoval za padlimi, pogrešanimi in umrlimi v taboriščih ter na podlagi sestavljenih spiskov pošiljal odgovore raznim državnim društvom Rdečega križa in drugim ustanovam.

Spričo bede dela prebivalstva, zlasti pomilovanja vrednega položaja velikega števila otrok, je Rdeči križ za Trst in pokrajino izvedel obširno nabiralno akcijo, katere uspeh je bil zelo velik. Z nabranimi sredstvi je organiziral otroške počitniške kolonije, v katerih so se številne sirote okrepile duševno in telesno. Razen tega je za božič 1946 prispeval v oblačilih, živilih in denarju za obdarovanje dece, pa tudi revnemu prebivalstvu je tedaj razdelil preko 35.000 kg raznih živil in oblačil.

Mnogo bi lahko pisali o delu Rdečega križa za Trst in pokrajino ter navajali nešteto zahval hvaležnih obdarovancev. Vendar ni edini in poglavitni namen Rdečega križa ta, da zbira in razdeljuje živila in oblačila prebivalstvu. Pod vtisom strašnega opustošenja, ki ga je povzročila zadnja vojna, je Rdeči križ posvetil vso svojo pozornost problemom, ki so nastali po tej vojni. Ne samo, da skrbi zlasti za osirotelo deco, da pomaga pri preskrbi invalidov in pomaga pri širjenju omrežja zdravstvenih ustanov, v kateri se daje po potrebi brezplačna zdravniška pomoč, temveč tudi pripravlja sanitetno in profilaktično delo v borbi proti tuberkulozi in drugim socialnim boleznim.

Rdeči križ za Trst in pokrajino bo zastavil vse svoje moči za angažiranje širokih množic za delo za mir, kateri je pogoj za blaginjo ljudstva.

Da bi mogel Rdeči križ za Trst in pokrajino, ki je množična organizacija, zgrajena na demokratičnih načelih, omogočiti aktivno sodelovanje čim večjega dela prebivalstva pri njegovem humanitarnem in miroljubnem delovanju, ki stremi za uničenjem ščuvanja na novo vojno in za medsebojnim razumevanjem med narodnostnimi skupinami na tem teritoriju, mu je potrebna čim večja podpora prebivalstva. Morda pri nobeni drugi organizaciji ne pride do tolikega izraza pregovor: «V slogi je mir», kot prav pri organizaciji Rdečega križa. Čim večje je število njegovih članov, tem uspešnejše bo njegovo delo.

Sramota za Trst

Bedno stanje tisočev tržaških hišnikov je bilo že večkrat predmet razpravljanja v dnevnem časopisju. Prizadeti so napravili nešteto prošenj, pritožb in uradnih korakov pri oblasteh, predvsem pri uradu za delo in pri združenju hišnih lastnikov. Najbolj so se zavzeli za to vprašanje Enotni sindikati, kjer je včlanjena večina hišnikov, preko 1500. Vendar do danes niso mogli doseči zadovoljive rešitve. Mesečni hišnikovi prejemki sedaj ne presegajo 600 lir, kar pri današnjih cenah ni dovolj niti za nakup enega samega kg mesa. Za to bedno plačo mora hišnik in včasih tudi njegova družina delati po ves mesec, ker tako odreja sedanja delovna uredba. Po delovni pogodbi so dolžni hišniki delati po 16 ur dnevno. Sicer bodo hišni gospodarji ugovarjali, da imajo hišniki brezplačno stanovanje. Toda kakšna so ta stanovanja? Večina njih živi v nezdravih, vlažnih in temnih prostorih pod streho ali v kleteh, kamor sonce nikoli ne posije. Po določilih zakona iz leta 1938 se sklepa pogodba vsakokrat za dobo enega leta in je po njej hišnik obvezan vršiti ne-

OTROŠKA BOŽIČNICA 1947

prekinjeno 16 urno službo. V tem času hišnik ne sme opravljati še kakšnih drugih poslov, razen takega dela, ki ne moti mir v hiši. Lahko si predstavljamo, da si pri današnji nezaposlenosti v Trstu, le malo kateri hišnik more priboriti ugodnost postranskega zaslužka.

Če pogledamo, kaj je do sedaj ukrenila pristojna oblast za zboljšanje gmotnega stanja teh ponižanih in razžaljenih vidimo, da ni ukrenila ničesar. Nasprotno! Na mnogoštevilne prošnje je oblast odgovorila z odredbo o povišanju najemnin, s katero se seveda položaj hišnikov dejansko ni prav nič zboljšal. Tudi zadnja odredba ZVU, ki odmerja hišnikom draginjske doklade v najvišjem

Pomagajmo revnim tržaškim otrokom! — Prispevajmo za otroško božičnico 1947!

znesku do 2400 lir mesečno, ne more prav nič zaleči, ker si pri današnjih cenah s to vsoto hišniki ne bodo mogli pomagati. Ta povišek prejemkov je ostal brez najmanjše koristi za hišnike tudi zaradi dejstva, da so skoro istočasno povišali za skoro 700% (a šele danes znižali na polovico) pristojbino, ki jo morajo plačati pri sklenitvi delovne pogodbe. Na ta način mora hišnik žrtvovati eno mesečno plačo samo za pristojbine ob podpisu delovne pogodbe. Poleg tega so obvezani plačevati prispevke za socialno skrbstvo, ki so skoraj tako visoki, kot novo določena draginjska doklada, kar praktično postavlja zboljšanje na ničlo.

Kaj pravijo hišni lastniki k temu sramotnemu in za kulturni Trst neopravičljivemu delovnemu razmerju? Njihov najpriljubljenejši izgovor so nizke najemnine. Pri tem pa pozabljajo na ogromen porast, vrednosti nepremičnin, ki je pri hišah v Trstu dosegla najmanj 40 kratno zvišanje v primeri z njihovo vrednostjo pred vojno. Ta velik porast vrednosti je v kričečem nasprotju s plačo, ki jo dajo hišni lastniki svojim uslužbencem. Skrajni čas je, da se oblasti zganejo in čimprej rešijo to vprašanje.

V Pulju z udarniškim delom odstranjujejo ruševine

NOBELOV NAGRAJENEC

André Gide

Ko je švedski kemik Alfred Nobel proti koncu preteklega stoletja izmašel dinamit, ki mu je poleg slave prinesel za takratne čase tudi ogromno premoženje (čkrog 45 milijonov švedskih kron po vrednosti iz leta 1895), je upal, da bo človeštvo to njegovo iznajdbo uporabile predvsem v konstruktivne namene in v korist vsega človeštva.

Toda človeštvo je v svoji zaslepljenosti tudi to iznajdbo, kakor že mnogo drugih prej in poznejših, porabilo predvsem v svojo škodo. In dinamit, ki naj bi pomenil velik korak naprej pri izgradnji novega, boljšega sveta, je prinesel še večje razdejanje in še hujše vojne.

Nobelu, ki je bil napreden in miroljuben mož, je bilo težko pri srcu, ko je videl, da so ljudje njegovo iznadbo zlorabili in, da bi vsaj malo potolažil svojo vest, je daroval svoje premoženje posebni ustanovi, ki vsako leto podeli več nagrad tistim ljudem, ki so v onem letu največ doprinesli s svojim delom za utrditev svetovnega miru. Te nagrade so dobile tudi njegovo ime.

Pisatelji in znanstveniki, ki bi bili deležni te nagrade, bi morali po svojem delu spadati med dobrotnike človeštva in se ne bi smeli prodati tistim brezvestnim izkriščevalcem, kateri imajo za svojo glavno nalogo uničiti ali vsaj toliko onemogočiti to, kar se rodi v glavah prosvetljenih idealistov in mislecev. Bej med tema dvema skupinama se bije že stoletja z dosledno neizprosnostjo. Tudi Nobel se je hotel s svojo nagrado za mir uvrstiti med pripadnike druge, boljše skupine, ki naj bi iztrgala človeka iz objema njegove pokvarjene narave in živalskih instinktov. Pri izvrševanju te naloge imajo morda večjo in važnejšo vlogo pisatelji in filozofi, kakor pa učenjaki. Zato je tudi posebne važnosti, komu se podeli Nobelova nagrada na tem področju, na področju slovstva in okrepitve ideje miru.

Med nagrajenci zadnjih let vidimo mnoga slavna imena velikih pisateljev in mislecev. Vendar pa komisija, ki podeljuje nagrado, ni vselej postopala pri svojem opravljanju tako, kakor je bil namen njenega ustanovitelja. Res, da so med nagrajenci imena mož, ki so napravili človeštvu s svojim delom mnogo dobrega, kakor na primer: Teodor Mommsen, Sully-Prudhomme, Bjornsterne-Bjornson, Selma Lagerloef, Rudjard Kipling, Teodor Roosevelt, Rabindranath Tagore, Romain Rolland, Anatole France, Luigi Pirandello i. t. d. vendar je res tudi, da niso ti nagrajeni prinesli človeštvu luč bolje resnice in spoznanja, ki bi omogočila človeku spoznanje, «da bi našel svojo sliko v srcih ljudi vseh narodov in plemenskih ras», kakor pravi veliki indijski mislec in Nobelov nagrajenec Rabindranath Tagore.

Med tiste, ki po svojem delu niso upravičeni do Nobelove nagrade, spada tudi poslednji nagrajenec André Gide. Sicer temu velikomu francoskemu pisatelju ne manjkajo tista svojstva, ki so lastna velikim pisateljem in mislecem, vendar pa njegova dela niso taka, da bi ga lahko prištevali med dobrotnike človeštva, kakršni imajo pravico do te nagrade. Ta pisatelj ni bil vedno dosleden v svojem delu in je često zgrešno zajel bistvo sodobne misli.

Pisatelj «Pastirske simfonije» in «Ratikanskega podzemlja» se v svojih delih ne javlja kot človek jasnovidec, ki s svojim delom osvetljuje pot, po kateri hodi in ki jo je iskal, ampak se izgublja v navadnem slovstvu, ki je jasna slika njegove duševne in srčne otopelosti. V njegovih delih čn sicer realistično slika svet v razpadu in ki nima nobenega upanja, da bi rešil gotovega propada. Toda pri pisatelju, ki se želi prištevati k onim, ki so prinesli svetu luč višjega napredka, to ni dovolj. Ni dovolj slikati samo slabo, ampak je treba pokazati tudi na zdravilo, ki bo to slabost zdravilo in odpravilo. Človeštvo ima predvsem potrebo vere, da bi se zopet znašlo v skladu samo s seboj. Te vere mu pa André Gide s svojimi deli ne more dati. Zato je neupravičen sklep komisije, ki mu je podelila Nobel-vo nagrado za slovstro.

Prav gotovo imajo ljudje, ki sedijo v tej komisiji, svoje mišljenje in svoje posebne razloge v tem vprašanju. Toda če pomislimo, da ni bil deležen te nagrade človek kakor je Maksim Garki, ali Bernard Shaw, tedaj lahko upravičeno sklepamo, da se pri tem podeljevanju ne upošteva volja ustanovitelja nagrade, ki jo je določil za tiste, ki s svojim delom prinašajo luč napredka v človeško dušo.

ANDRE GIDE

IZGUBLJENI RAJ

Medtem ko „esuli" objokujejo svoj nepravilni korak in preklinjajo svoje zvodnike, ki so jih celo okradli - kipi v Pulju - - novo življenje - -

Med raznimi razlogi, ki so povzročili beg tako zvanih ezulov iz Pulja in ostale Istre je tudi milo izvajanje čiščenja fašistov v Italiji. V Pulju so fašisti, zaščiteni po vojaški okupacijski upravi, hitro dvignili glavo in ustanovili «Lego Nazionale», ki je bila prva pobudnica izseljevanja. Pridružila sta se ji CLN in krščanska demokracija. Tako so fašisti povleki večjo množico ljudstva, da so se lahko krili za patriotskimi gesli in pretvezami. «Legi Nazionale» v Pulju je načeloval neki Anteo Pelaschier, lastnik zemlje in ribiških ladij. Celo Angloamerikanci so ga obsodili, ker so našli pri njem fašistične letake, v katerih se je v duhu svojih starih idej zaganjal tudi proti njim. Kasneje pa so opazili, da jim ta mož lahko koristi in so ga zato izpustili.

Kakor hitro je bil na svobodi, je začel propagando za izseljevanje in tako so se začele že v Pulju prve nevšečnosti za zapeljane ljudi, še preden so stopili na italijanska tla. Spočetka so nekateri prebivalci prosili v Trstu pooblastilo za prevoz pohištva po železnici. Kmalu pa so njihove prošnje pojemale, ker so nekateri člani CLN-a in «Lege» širili glasove, da je prevoz po suhem nevaren in da bi bilo bolje prepeljati pohištvo po morju. Tako železniški vozovi niso več prihajali in ljudje so bili prisiljeni najemati ribiške ladje, ki so jih razne puljske pomorske agenture dajale na razpolago na priporočilo nekaterih članov CLN-a. V vsem tem je imel najbolj eno vlogo neki Giovinazzo, ki si je pridobil monopol pomorskih prevozov in je preprečil prihod železniških voz. Toda ta zaslužek mu ni bil dovolj. S pomočjo mnoštev raznih prevoznih ladij je na spreten način organiziral tatvine in dejal, da so bile Jelo Jugoslovanov.

Ves postopek je bil naslednji: najprej so preprečili prevoz po železnici, dobili monopol za prevoz po morju, pri čemer je omenjeni Pelaschier mastno zaslužil, nato so si zagotovili še sodelovanje z raznimi pomorskimi zavarovalnicami, s katerimi so delili dobičke. Pogoji zavarovanja so namreč določali, da zavarovanec dobi povrnjeno škodo le, če mu ne izročijo celih zabojev. In res, zavarovanci so dobili cele zaboje, toda bili so prazni...

Kakor hitro so prišli izseljenci v Italijo, so opazili goljufijo in so bili v obupnem položaju. V tem položaju so še danes, ker tako hočejo razni gospodje iz raznih odborov. V taboriščih dobivajo dvakrat na dan krožnik nezabeljene zelenjadne juhe in šest sto lir na mesec! Nihče se ne potrudi, da bi jim našel delo in tako se je marsikdo naučil brezdelja in kraje.

Eno največjih taborišč za begunce je v Vicenzi v neki bivši šoli. Tu žive begunci natrpani in nakopičeni ter pomešani med seboj ne glede na spol. Odbor, ki mu načeluje neki Foranti iz Firenc, kateremu pomaga neki duhovnik po imenu Delton, skrajno izrablja te ljudi. Odboru pomaga tudi cela vrsta ovaduhov in špekulantov, ki požro še ono malo živil, ki so na razpolago beguncem. V taboriščih imajo duhovniki monopol na vzgojo mladine in skrbijo tudi za splošni red. Mladincem prepovedujejo šport, ples in godbo. Kdor ne hodi k maši, je kaznovan. Če ima kaka mati hčerko, ki se bavi s športom, jo omenjeni duhovnik Delton pred vsemi sramoti in si potem prizadeva, da izžene vso družino iz taborišča.

Vsake tri mesece volijo razne odbore. Te volitve imenujejo «resnično demokratične», toda člani odborov so vedno isti, ker pri tem zaslužijo. Kdor je pri tem vedno na škodi, so oni, ki so najbolj revni in ki bodo v taboriščih vedno trpeli, dokler bodo v njih gospodovali duhovniki.

Mnogi ezuli jočejo, mnogi kolnejo vlado, mnogi bi se radi vrnili. Mnogi pravijo: «Tudi če bi bil tam tak pekel, kakršnega so nam opisali, bi bilo bolje, da bi ostali. Tam smo imeli vsaj svoj dom, smo imeli kam položiti svojo glavo in smo bili zaposleni.»

To je resnična in trda stvarnost ezulov, ljudi, ki so se pustili preslepiti od lažne propagande v korist pustolovcev z umazanimi interesi. Begunci so mislili, da bodo v Italiji našli deželo blagostanja in da se bodo uresničile vse obljube «Lege Nazionale».

Toda italijansko ljudstvo ne more razumeti njih «idealov» in gre brezbrižno mimo njih, ker se ostro bori proti ostankom fašizma in proti imperialistom, ki bi ga radi zasužnjili za skledo leče.

S. PENSI

Gregorčičev večer pri Sv. Ivanu v Trstu

Svetoivanska srenja se je zbrala v četrtek 27. novembra v društveni dvorani, da se pokloni spominu Simona Gregorčiča, katerega pesmi so prešivele pesnika in njegovo dobo zaradi svoje prisotnosti, svežosti in zaradi svoje miselne in čustvene vsebine. Naše ljudstvo čuti potrebo, da se seznani z osebnostjo in umetnostjo poedinih borcev naše kulture, da preide tako v nas to, kar je naše bistvo.

V uvodnem predavanju je prikazal dr. Kosovel človeka Gregorčiča in njegovo umetnost ter njegov pomen za razvoj naše kulture. Uvodoma je paudaril, da je goriška dežela dala slovenskemu slovstvu marsikaterega književnika. — Prvi v vrsti recitatorjev je bil tov. Jožef, ki je izrazito prednašal pesem «Naš narodni dom», v kateri je naš goriški slavček dal duška svoji želji po združeni Sloveniji. Tovariš Zega Ernest je krepko in z zanosom podal pesem «Na bregu». Prijetna je bila recitacija «Treh lip» tovarišice Ide Kolaričeve. Tov. Kobal je znal dobro podčrtati šaljivoresni ton pesmi «Očka moj». Bolest pesnikova, njegovo neutešeno hrepenenje je prišlo do izraza v prednašanju tov. Luči Klunove. Recitirala je pesem «V krčmi». Občuteno in resnično je podal «Bolnika» tov. Srečko Košir. V srce navzočim so segle pesmi zložene na Gregorčičevo Dsedilo. Tov. Justina Kralj-Vugova je zapela z lepim glasom in je v njenem petju prišla do izraza čustvena vsebina Vodopivčeve «Sroe človeško sveta stvar» ter Volaričevo «Pogled v nedolžno oko». Globoko je prevzela vse navzoče Michljeva skladba na besedilo Gregorčičeve pesmi «Človeka nikar», ki jo je s poudarkom in izrazito zapel baritonist Dušan Pertot. Pri klavirju je spremljal pevce tov. Demšar. Na koncu sta izvajala ob petju svetoivanskega pevskega zbora prizor s petjem prirejen iz pesmi «Njega ni» (Rože je na vrtu plela) tov. Rožica Kozem in tov. Žerjal. Ta prizor je občinstvu tako ugajal, da so ga morali navedeni tovariši ponoviti. Kot režiserka in kot pevovodja sta v zadnjem prizoru sodelovala tov. Stk[illegible] in tov. Venturini.

Z volitev v ASIŽZ

«Izvolimo si najboljše!»

Pišejo nam...

Otvoritev tečaja kmetijskih predavanj v Čežarjih

V torek preteklega tedna smo imeli prvo strokovno kmetijsko predavanje. Tovariš iz kmetijske šole je predaval o naprednem sadjarstvu. Predavanja se je udeležilo 60 kmetov, ki so z velikim zanimanjem sledili predavatelju. Sklenili so tudi, da bodo taka predavanja vsak torek, na žalost pa za drugo predavanje ni bilo predavatelja.

⁂

Večerni analfabetski tečaj zelo dobro napreduje. Prve dni je bila udeležba majhna, sedaj pa se je število tečajnikov zelo povečalo. Tečaj obiskuje za tudi 45-letni Marino, ki zaradi operacije v Tečaj obiskujeta tudi 45-letni Italijan Scher Tommaso», ki je že od leta 1905. v Čežarjih. Na vprašanje, kaj ga je dovedlo do tega, da se je odločil za učenje slovenskega jezika, je odgovoril: «Vidim, da je danes drugače kot je bilo nekoč. Povezava in bratstvo med Slovenci in Italijani je nekaj tako stvarnega in lepega, da se hočem naučiti vašega jezika». Tečaj obiskuje tudi nekaj tovarišev iz Pobegov.

Proslava IV. obletnice AVNOJ-a v Kopru

Vojaki koprskega garnizona so za veliki praznik IV. obletnice AVNOJ-a okrasili svojo začasno vojašnico z zelenjem in cvetjem, da se je zdela kot prenovljena. V Ljudskem domu pa se je zbralo ljudstvo na svečano zborovanje, na katerem je govornik orisal velik pomen tega dneva.

Prisega narodnih zaščitnikov v Bujah

V nedeljo je bila v Bujah slovesna zaprisega zaščitnikov bujskega okraja. Kljub močnemu dežju, ki je vse jutro brez prestanka padal in je prenehal šele za parado, se je zbralo veliko ljudstva, da vidi svoje sinove, ki so že tekom borbe položili prisego narodu, saj ni bilo nobenega med njimi, ki bi ne nosil znakov za hrabrost, kako bodo položili prisego ljudski oblasti. Zaščitniki so prikorakali na trg v paradnem koraku. Tu sta imela kratka govora predsednik okraja in poveljnik okrožne narodne zaščite, nakar so zaščitniki prisegli zvestobo ljudski oblasti.

Za otroško božičnico v Istri

Po vsem istrskem okrožju so v teku velike priprave za otroško božičnico. Vsi rajoni in kraji imejo že sestavljene odbore, ki so pričeli z zbiranjem prispevkov. Ni je vasi, ki bi si ne bila z navdušenjem pridružila tej akciji. V Kopru so v pripravljalnem odboru zastopane vse organizacije, podjetja, ustanove in privatniki. Na prvih sejah so nekateri že brezplačno ponudili razna darila za naše malčke. Tudi v Novem gradu je mestni odbor za otroško božičnico že pristopil k delu.

Žene istrskega okrožja za mir

V dneh pred velikim praznikom dneva miru so imele istrske žene po vseh vaseh množične sestanke, na katerih podpisujejo posebne pole, ki jih bodo odposlale na OZN kot dokaz, da hočejo mir in delo. Podpisi istrskih žen se bodo pridružili podpisom žen iz Italije, iz Grčije, iz Kitajske, Anglije, Amerike, Spanije, Afrike, Indije itd., ki bodo vse zahtevale mir.

Povezava med šolo in domom v Kopru

Na slovenski osnovni šoli v Kopru je bil že dvakrat roditeljski sestanek. Učitelji in starši so se v tovariškem pogovoru seznanili z vsemi težavami, na katere naletijo. Starši so spoznali, da je brez te povezave z učiteljstvom zmanjšan učni uspeh njihovih otrok ter je zato nujno, da se šola in dom izpopolnjujeta.

Na tem sestanku so izvolili odbor roditeljskega sveta. Sestanek so zaključili z željo, da bi bili uspehi otrok čim boljši v veselje staršev in v zadoščenje učiteljstvu. P. B.

⁂

V dvorani Ljudskega doma je bil množični sestanek novovpisanih članov SIAU. Novim članom je spregovoril tajnik okrožnega SIAU tov. Buic, ki je prikazal vlogo te vseljudske organizacije na Tržaškem ozemlju, njeno povezavo z drugimi ljudskimi frontami v svetu in vpliv dolarske politike v Italiji. Nadalje je omenil dan miru, ki je mogočno odjeknil iz sto in sto milijonov grl žena. Dolžnost vsakega antifašista pa je pridružiti se ženam v borbi za mir in demokracijo.

Knjižna cula

Komaj 80 let je preteklo od značilnega dogodka, ko je naduti avstrijsko-kranjski aristokrat grof Auersperg — bolj znan pod imenom Anastasius Grünn-Zelenec — izjavil v dunajskem parlamentu, da je v culi, ki jo je naredil iz žepnega robca, prinesel s seboj vso slovensko kulturo, kar jo je do tedaj bilo; v culi je imel nekaj do tedaj izšlih slovenskih knjig.

Oglejmo si, kako bi to mogel opraviti danes.

Da si pravilno predočimo, kako silna množina knjig in brošur je šla v letu in pol po osvoboditvi med naš narod, si malo oglejmo spodnjo statistiko:

1. Raznih zbornikov, koledarjev, enciklopedičnih del, znanstvenih revij in podobno je bilo skupno izdanih brošur	267.000	izvodov
in knjig	81.500	"
2. Leposlovje:		
A. Pesništvo — brošur in knjig	217.000	"
B. Pripovedništvo izvirno, knjig	166.700	"
in brošur	93.000	"
Pripovedništvo prevodno	115.000	"
C. Dramatika	166.000	"
3. Mladinska književnost	266.500	"
4. Šolstvo. Učbeniki	423.800	"
5. Likovna umetnost. Gledališče. Film. Radio	9.750	"
6. Glasba	162.550	"
7. Narodoslovje	7.000	"
8. Pravne vede. Zakoni in uredbe	134.000	"
9. Sociologija. Narodno gospodarstvo	431.000	"
10. Uprava. Politika. Statistika	589.000	"
11. Medicina. Higiena. Telesna vzgoja	165.100	"
12. Vojno in vojaško slovstvo	77.000	"
13. Zgodovina (svetovna, lokalna, kulturna in slovstvena zgodovina)	310.500	"
14. Zemljepisje. Zemljevidi. Potopisi. Narodopisje (knjig 43.000, zemljevidov 66.000)	109.000	"
15. Jezikoslovje. Filogija. Slovarji	4.000	"
16. Prirodoslovne vede. Matematika. Tehnika. Obrt. Industrija. Rudarstvo. Trgovina. Promet. Kmetijstvo. Gozdarstvo. Gospodinjstvo	176.000	"
Skupno vseh izdaj (knjig in brošur)	*3.971.400*	*izvodov*

Všteta ni pri tem skupina verskega in nabožnega slovstva, ker so podatki nezanesljivi. Posebno je treba poudariti, da pri tem niso všteti niti dnevniki niti razni drugi časopisi in revije, ki seveda gredo po kosih v težke milijone.

Kakšno culo neki bi si moral omisliti naduti Zelenec za našo današnjo kulturo!

Teden v slikah

Z zasedanja sveta štirih zunanjih ministrov v Londonu

Mladi kraljevski par

Princesa Elizabeta, njen mož in pes — čuvaj na prvem sprehodu po poroki

Italijanska policija zvesto čuva «De Gasperijev» red

Torta za princeso Elizabeto

Incidenti s policijo v Italiji

Češka iznajdba: «žepni» radijski aparat z vdelanim fotografskim aparatom

Demonstracije stavkajočih v Lyonu (Francija)

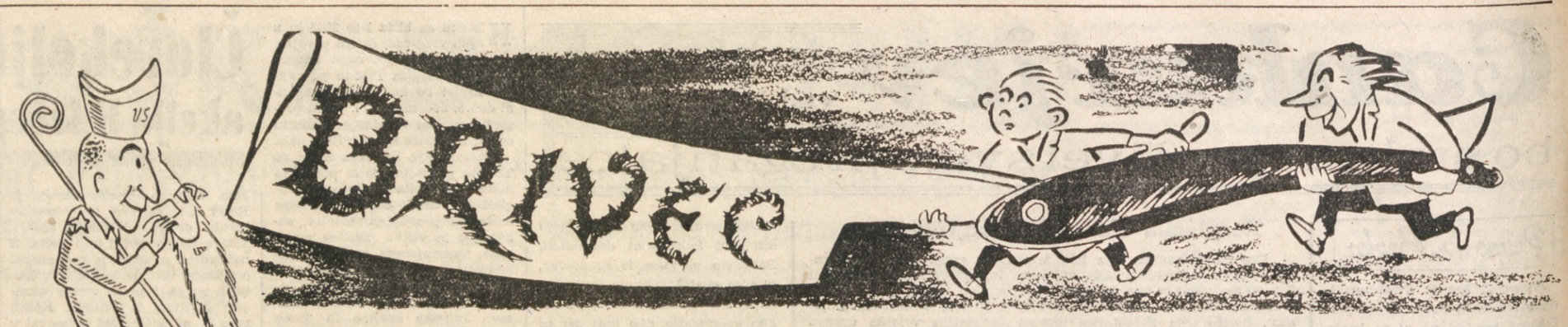

— No tega dobrotnika, ki bi nam kakor nekak sv. Miklavž rad prinesel v škatlici: Trst vključen v Marshallov plan, pa ni treba obriti!

BRIVEC s. r.

Ljubezen Ricci-Richardson

Prvi: Ali veš, zakaj je taka ljubezen med Ričjem in Ričardsonom?

Drugi: To je več kot jasno! Saj ti že sama imena povedo: Ričard.-son, kaj ni to Ričijev sin?

Prvi: Potem je pa zadeva jasna in proces krivičen — ena šlahta, ena kasa in ena ljubica in en štrukelj...

Pravijo...

da je v Trebčah civilni policist pretepel nekega kmeta, ker je vozil po prepovedani poti. Ker so vsi vaščani vedeli, da je to nedopustno, ni niti eden od njih šest dni kasneje javil ničesar o dogodku našemu tisku;

da so nekateri v Dolini najraje pri kozarcu vina in da tudi tako prijetno ganjeni čakajo masovni sestanek;

da neko prosvetno društvo v tržaški okolici namerava po poslednjih plesnih prireditvah, ki so bile v vasi, prirejene v razne namene, prirediti prihodnjo nedeljo — ples — kjer bo poskrbljeno za jedačo in pijačo;

da je bila tovarišem in tovarišicam na Opčinah zelo všeč rubrika «Pravijo» in da so obljubili, da bodo prispevali;

da so rekli, da bodo poslali cel koš materiala;

da so nekateri pri «Brivcu» dobro poučeni, da niso poslali ničesar;

da tudi drugje niso skoraj nič boljši;

da bodo v «Brivcu» vsi taki, ki bodo kaj obljubili, potem pa obljube ne bodo izvršili — imenovani, pa čeprav bosta to recimo tov. Nada, ali pa Božo (za danes naj vesta le onadva in mi katera sta);

da bo v prihodnji številki «Brivca» za dve koloni «Pravijo»...;

da tisti, ki to pravi, mora nekaj napisati;

da samo «pravijo» — je skoraj premalo.

da se je lani tov. Bordonu iz Čežarjev skisalo 14 hl vina.

da je tov. učitelj Bregant hotel letos obvarovati te škode tov. Bordona in je na stenčas napisal članek, kako se temu odpomore.

da je tovariš Bordon dejal, ko ja ta članek prečital: «67 let sem star in imam v tem dovolj izkustva. Ni potreba, da bi me kak učitelj učil.» In zdaj Čežarani kar naprej...

da mu to izkustvo «ne bo nič pomagalo, da se mu bo tudi letos vino — skisalo.

da so na okrožju v Kopru dali napraviti zelo lepo okrašen in poslikan sten-čas. Da pa se je ta stenčas skril nekam tja za vrata, ker ga je sram golote. Tam čaka, da se ga bo kdo usmilil in oblekel s kakšnim — dopisom.

da se ni čuditi, če so na Radiju II. prepovedali Cankarja;

da tudi ni nič čudnega, da so gospodje z vodstva oddajne postaje zbežali iz Jugoslavije;

da so zbežali zato, ker so sodelovali z fašisti in nacisti;

da so takrat služili Nemcen;

da danes služijo Anglo-američanom;

da bodo jutri hlapčevali, če bi bilo treba tudi samemu;

da je v Trstu neki visokošolski klub Jadran;

da je v njem tudi Vršaj;

da je bil Vršaj včasih v Ljubljani;

da je demokrat, da pa je zbežal, ker je bil pri domobranski politični policiji;

da se prenekateri, ki ga srečajo v Trstu, spominjajo njegovega ciničnega smehljaja na zaslišavanjih, pri katerih so tudi tepli.

IZ TRŽAŠKE OBČINE

Esule: — *Gospod župan, silno sem vam hvaležen, da ste mi pripravljeni preskrbeti službo... Toda obvestiti vas moram, da sem malce gluh...*

Župan: — *Sijajno! Dobro, da ste povedali! Namestili vas bomo v pisarni za pritožbe na stanovanjskem uradu.*

VRAG V HLEVU

DOPIS IZ TRIBUŠKE GRAPE

Mohor je poiskal nekaj trdnih in suhih desk, da bi naredil hlevna vrata, ker so bila stara že čisto preperela. Premeril je, razžagal, pooblal in zbil. Pod noč je delo končal in stara vrata zamenjal z novimi. Zapirala so se tesno, ker je na vse strani meril nekoliko obilno.

«Še bolje! Vsaj ne bo pihalo v hlev», je menil Mohor. Bil je zadovoljen s svojim delom.

Ponoči je bil veter, dež in sodra.

Ko je naslednjega dne Mohorjeva žena hotela v hlev, da bi pomolzla, ni mogla odpreti vrat. Šla je budit moža, naj ji odpre.

Mohor je nevoljno vstal in jezno poslušal ženino godrnjanje o pretesnih vratih, ki jih bo moral popraviti, če hoče, da bodo lahko tudi drugi hodili v hlev.

A tudi Mohor ni mogel odpreti vrat. Ves njegov trud in vse njegovo upiranje je bilo zaman. Vrata se niso hotela odpreti.

Kar mu strašna misel prešine možgane: sam vrag je v hlevu in ne pusti, da bi kdo prišel v hlev! Kdo ve, kaj počenja z živino?! Ob mleko bo lepa cika in kaj se vse utegne pripetiti, če je v hlevu sam hudir!

Tuleč je Mohor planil v sosedovo hišo.

«Na pomoč! V mojem hlevu je sam ta hudi! Vso živino mi bo uničil! Vzemite sekire! Vlomimo vrata!»

Sosedovi so se pokrižali in že hoteli oboroženi na pomoč. Toda vrata so bila nova, trdna in se zlepa niso hotela vdati. Mohorju pa je šlo samo to po glavi, da je vsak hip dragocen za njegovo živino. Kdo ve, če ni že vsa končana? V tem strahu ni mogel čakati, da bi se vrata odprla, ampak se je čudovito naglo potegnil skozi okno v hlev. Glasno je molil in kropil, da bi prestrašil vraga. V groznem strahu se je oziral po hlevu.

Tedaj so se vrata odprla in v njih se je pokazalo troje prestrašenih obrazov. Vsi so molili in se ozirali po živini in po Mohorju. Hvala bogu, vsi so bili še živi!! Živina se je plaha stiskala k jaslim. Ali je mogoče videla vraga?

Oddahnili so se, da se jim ni bilo treba boriti s «hudim». Nihče ni pomislil, da so bila vrata narejena iz suhega lesa in da so se že suha stežka zapirala in odpirala. Dež jih je bil namočil in napel, da se niso dala odpreti.

* * *

Sinček priteče v gostilno k očetu: Očka, očka, mamo hoče bog vzeti.

Oče: O naj jo kar vzame, se bo že kesal kakor sem se jaz.

* * *

— *Mamica, poglej, ta pes je čisto podoben stricu Pepiju.*

— *Toda, Žarko, ne govori tako grdo.*

— *Oh, mamica, saj pes vendar ne razume!*

— Kaj hočemo narediti tam, kjer ne pomagajo ustrahovalne note.

— Pregovoriti jih je treba, da sprejmejo našo pomoč.

— *Blagor Tržačanom! Drugje šele gradijo z udarniškim delom avtomobilske tovarne, Tržačani pa dobe po dva taka avtomobila mesečno — čisto zastonj.*

Sklanjatev

Pisatelj Ivan Cankar se je dolgo v noč zadržal v neki ljubljanski krčmi. Dobre volje je proti polnoči vstal izza mize, plačal ter se odpravil proti domu na Rožnik. Preden je prestopil prag gostilniške veže, je pljunil na cesto. V tistem trenutku pa je pribrzela mimo mlada mestna nafrfulenka. Pljunek je po nesreči priletel na njen čevelj. Užaljena gospodična se je namrgodila in z jeznim glasom zasikala:

«Izmeček izmečka!»

«Izmečku!» se je odrezal duhoviti in prisebni Ivan Cankar ter z glasnim krohotom končal nenavadno sklanjatev.

Kaj je slava

Nekoč so vprašali Viktorja Hugoja, kdaj je slavo najbolj občutil. Veliki pisatelj je povedal:

«Ko sem se nekoč po izdatni zabavi v zgodnjih jutranjih urah vračal domov, me je nenadno zagrabila silna potreba, ki sem jo moral takoj utešiti, čeprav sem bil že pred vrati svoje hiše.

Tisti trenutek je prineslo mimo preprostega delavca, ki je šel na svoje delo. Pogledal me je in zaklical:

«Pacek. Ravno pred hišo Viktorja Hugoja moraš....»

Nikdar nisem bil tako ponosen. Ta vzklik mi je pomenil več kot sedež v Akademiji».

Rešil se je

Pred 50 do 60 leti je bil v Gospiču v Liki za velikega župana (okrajnega glavarja) znani Bude Budisavljević. Nekega dne se mu je zahotelo po domačem kraju, neznatni vasici v siromašni Liki. Ko je prišel v rojstni kraj, se je ustavil pred neko kočico. Pričel je govoriti s postarano ženico, ki je bila mati treh njegovih bivših tovarišev.

«Ej Bude, ti si to? Kako si zrasel in kak gospod si.»

Po tem uvodu se je Bude začel zanimati, kje so njeni sinovi Jovo, Ante in Pavo.

«A Jovo?»

«Jovo se je spoprijel z nekimi financarji, pa je enega ohladil in je pobegnil v Ameriko».

«In Ante?»

«A, Ante. Nesrečnega Anteta so pri nekem pretepu ubili. Stirje so bili, pa so ga komaj junaka.»

«In Pavo?»

On ti je po nekih prepirih petim sorodnikom zažgal in je sedaj menda ravno že 12 let v zaporih.»

Na koncu pa je ženica dodala: «Kdo ve Bude, kako bi ti kje končal, če se ne bi bil pravi čas rešil k žandarjem.»

Sodnik: — *Bodite uverjeni igralci, da bom vsakega, ki bo napravil prestopek, takoj vrgel z igrišča.*

Politična alkimija

— *Naj napravim še toliko poizkusov, vedno je ista reakcija.*

TINCA IN MARJANCA

DRAGI NAŠI!

Tinca in Marjanca vaši,
majhen prostor sva dobili,
da bi lahko našolili,
prav tiste, ki jih rekli
sva v vseh cejteh, ki pretekli
so od takrat, ko po sili
v «Lapidario» so naj' skrili.
Prišli danes sva do «Brivca»
mu prinesli motovilca
polno cajno sva na glavi,
da bi našel prostor pravi,
za vse najine diškorše
ki nasule sva jih iz borše
za pet etov.
«Briv'c» potem se je zapletal
gor in doli in je pravil,
da bi rad vse to odpravil
le da nima mesta.
Dale sva mu dva protešta,
pa je rekel — tista špica
prav po krejnsku, — «nima vica»
in da drugič bo objavil
če se diškorš naš bo popravil,
tako, da b' povedan po slovensku.
Strjelu nazarjensku!
Kot težko na stara leta,
it učit se — spet u šule,
t'ko sva medve pridne mule
da zapiševa se v koršo
in da v drugo — z naj'no boršo
vam prineševa robo pravo.
Od povsod po malo
bo v «Brivcu» takrat stalo.
Ben, ob tjedni, alora!

Zdravo!

Peter in Janez sedita v gostilni, mêdtem ko Petrova žena pričakuje otroka. Peter je bil zelo živčen in čakal. Naenkrat uriteče soseda in reče: «*Gospod Peter, gospod Peter, vaša žena je pravkar rodila trojčke*». Strela nebeška, je kriknil Peter, saj sem ji rekel, da ne sme čitati «Treh mušketirjev». Janez pa tedaj ves razburjen vstane ter hoče zbežati domov. Toda Peter ga vpraša: «Zakaj pa si se tako prestrašil, Janez? Saj tebi se ne bi bilo treba!» — «Kaj se ne bi prestrašil!», je odvrnil Janez. Moja žena je pred porodom čitala «Ali Baba in 40 razbojnikov».

VAŽNO OBVESTILO!!!

Tržaški šovinisti so sklenili na glavni seji «Zalege Nazionale», da se bodo borili do zadnjega-civilnega policaja.

Pametno je odgovoril

Bavarski kralj Ludovik I. je videl na polju mladega kmeta, ki pa je bil že siv.

«Kaj te je napravilo tako zgodaj sivega?» ga je vprašal.

«Lasje, lasje.» je odgovoril kmet.

Dezerter

Napoleon je prvi bežal iz Rusije. Na bregu Njemena je vprašal Rusa:

«Ali so že bežali kakšni francoski dezerterji čez reko?»

«Še ne, vi ste prvi!»

Ali se ne zmisli nekega dne lepa domovina in reče: «Premagana sem, polagam orožje, prosim premirje».

In šjor Bartolomeo? Postal je zopet Bartolo, če je bil še sploh Bartolo. Srce, drobno srce, se mu je trgalo, ko je zapuščal tiste kamne tam na Javorniku, na katerih so bile številke in na katerih je bil na njegovi strani vklesan veliki I.

«Kam? Domov? Kaj bom doma? Kaj bom s paradižniki, špagetov je pa tako zelo malo. Kam naj grem drugam kot v naš lepi Trst».

Za težko delo ni bil siromak, bil je pa vojaška, junaška narava, kaj bi ne bil, saj se mu je pretakala po žilah raztopljena prave stare rimske krvi, ki je krotila upornike. Po njegovi sveti domovini, ki jo je moral pred nedavnim zapustiti, tam po Krasu, so se klatili uporniki, banditi, ribeli. Zavrela in vzplapolala mu je po krvi stara raztopina, spomnil se je starega «Roma, doma», povrnil se je k stari čredi, ki so jo plačevali Nemci.

«Ukrotili jih bomo, nezadovoljneže, pobili ribele!».

Postal je zopet šjor Bartolomeo.

«Požgimo vse!» so kričali vsi sajasti od dima, «pobijmo in polovimo jih!». Toda vendar so istočasno vršili dobro delo. Pobiti ali pregnani prebivalci niso mogli nikamor spraviti svojega imetja.

«Koliko lepih stvari bi bilo uničenih, koliko dobrih reči bi zgorelo», se je milo storilo dobremu srcu gospoda Bartolomea, «poberem ta živila, to zlato, ta denar, te obleke; pa še ve kokoške, ubožice zapuščene, pojdite z mano», je menil šjor Bartolo, «nesem vas v Trst moji dobri Ani Mariji Graciji in zlatim otročičem. Če se kdo javi pri nas v Trstu, mu damo pošteno nazaj, če pa ne, bo že previdno in modro ukrenila moja Ana Marija Gracija.

Šjor Bartolomeo je bil zelo dober, velike množine raznega blaga in živil se je nabiralo pri Ani Mariji Graciji in ker ni bilo več kam staviti blaga in ker se nihče ni hotel oglasiti, je začela modra Ana Marija Gracija umno gospodariti.

«Kako je lepo oblečena gospa Ciondolo», so se menile hišnice v ulici. «Koliko ima zlata», so kimale znanke», pa kako dobro jedo v teh težkih lačnih časih», so vohale sosede. «In otroci Ciondolo, ti satani, presiti, polni denarja, dobro obuti, dobro oblečeni», so vedele vse matere v okraju.

Tak dober človek in oče je bil šjor Bartolomeo. Seveda ni pozabil tudi nase. «Saj se moram čuvati, kaj pa bi uboga družina brez družinskega poglavarja, kaj bi uboga vdova, kaj bi sirote otročiči».

In jo je unesel šjor Bartolomeo. Oni, ki jih je preganjal in katere je imel namen ukrotiti, so ga dokončno pregnali v Trst in sami prišli v Trst.

«Ti božja deklica ti ! Kaj pa bo iz tega?».

Šjor Bartolo se je potuhnil. Zbolel je. Ni ga bilo na cesto. Otroci in žena so mu prinašali poročila.

Šjor Bartolo se je tretjič zamislil v svojem življenju.

Bil je lepi mesec maj.

«Bolan sem. Nekaj denarja še imam sicer je bodočnost črna, vendar bi nekam šel v zdravilišče ali letovišče».

Razmišljal je.

«Saj sem res potreben oddiha, saj sem res težko delal, posebno zadnje čase. Še bolj kot oddiha pa sem potreben, da zbežim pred temi tiči, pred ščavi, ki sedaj ukazujejo v mestu. Grem, če se mi bo le posrečilo».

In gospod Bartolomeo je odšel. Preživel je par lepih mesecev v prijetni družbi, obujali so prijetne spomine. Minevali so dnevi, kopnel je denar. Dnevi so postajali krajši, domotožje po zvoniku Sv. Justa in po rejeni Ani Mariji Graciji se je oglašalo vse bolj in bolj. Tudi domači so ga vabili.

«Vidite in tisto tam je naš lepi italijanski Trst», je nekega sončnega oktobrskega popoldne tam pri Tržiču kazal gospod Bartolo sopotnici, ko se jima je skozi okno brzovlaka v daljavi smehljal Trst.

* * *

Tudi gospod Gian Battista Mangiapesce ni bil po rodu Tržačan, pa je bival v Trstu. Tudi on je bil trgovec, pa ni imel trgovine, tudi on je imel tovarno, toda le včasih, po potrebi. Tudi on je včasih bival v tržaškem zaledju in ga je samo usoda vrgla v Trst. Čudno, da se z gospodom Bartolomejem Ciondolo nista poznala, oba trgovca brez trgovin, oba tovarnarja, gospod Gian Battista samo včasih, res čuden slučaj, da se vsaj imenoma nista poznala. Vendar ni pajek, da se ne bi srečala in spoznala.

Usoda je nekaj čudnega. Že modre Sirahove bukve svetega pisma pravijo, da ji nikoli ne utečeš. Velikei Gundulič meni, da se kolo sreče in usode vrti, Sam človek ne ve, kje ga zagrabi in kje ga postavi v zvezo in skupno življenje z drugim človekom. Tudi življenje gospoda Bartolomeja Ciondoloa, trgovca, pristojnega v Trst, in življenje gospoda Gian Battiste Mangiapesce, trgovca, pristojnega v Trst, je usoda čudovita seznanila in čudovito povezala njih pota, križe, težave in veselje.

* * *

Bilo je torej v onem času, ko je bil v Trstu sladkor redkost. Na živilske izkaznice malo ali skoraj nič, na črni borzi tudi malo in še ta po ceni tisoč in še več lir za kilogram. Nerodna stvar, Trst mesto vseh sladkosti pa brez sladkorja.

Kakor je imel dobro srce šjor Bartolomeo Ciondolo, nič slabšega, če ne še boljšega je imel gospod Gian Battista Mangiapesce. Postavil si je za cilj, pomagati bednemu prebivalstvu s sladkorjem. Stikal je za sladkorjem, kupoval ga je in ga za svoj trud, iz ljubezni do bližnjega, prodajal po višji ceni. Gospod Mangiapesce je živel, sladil življenje drugim, toda sebi ga ni preveč sladil, ker je premalo zaslužil. Tržačani so kupovali sladkor, toda le kdor je bil v sili, ker je bil predrag.

«Dobički, ah kaj dobički, plačana ljubezen do bližnjega, je premala». Tudi gospod Mangiapesce se je zamislil: Kako znižati ceno sladkorju v teh težkih časih ljubim Tržačanom.

Gospod Battista je stanoval tam gori nekje na Romanji. V težkih mislih se je vračal domov: «Malo denarja, drag sladkor». Kot težka mora so ga tlačile težke misli. «Saj bi šel domov v Istro in bi koneo vseh koncev lahko zopet postal Ive Jediriba. «Pa kaj bom tam? Tam ukazuje to neumno ljudstvo in se vse stare nepravilnosti razčiščujejo». In koliko nepravilnosti je zagrešil Ive Jediriba.

In Ive Jediriba ali Gian Battista Mangiapesce se poti v hrib, v hrbet mu sije toplo opoldansko sonce, ves omotičen je gospod Mangiapesce, kar samé se mu zanašajo noge in glej ga spaka, spodtaknil se je.

«Da bi ga grom! Kaj pa je prav za prav? Ah kup peska, lepega belega peska!».

Gospod Mangiapesce se ustavi, da se malo oddahne, da si obriše pot.

«Kako lep pesek. Kakor moj sladkor, kaj če ni sladkor?».

Prime ga. Droben, lepo drobno mlet. Gospod Mangiapesce se nasloni na zid. Po lepi gladki ravni ulici pod njim brze avti in jeepi zavezniške vojske, v njih lepo obriti vojaki in nežne nasmejane mlade dame kosmatih nog. Pogled mu splava za njimi, in še drve drugi kamioni.

(Se nadaljuje)

„Due soci" v „boogie-woogie" časih

Brivčev čopič

MADE IN ENGLAND

HVALEŽNI TRŽAČAN

Posebni dopisnik, ki je prodrl v neprodirne afriške pragozdove, je po nesreči naletel na skupino ljudožrcev, ki ga je takoj zvezala in odpeljala v svoje taborišče. Tam so ga po starih šegah in navadah okopali in pomazilili, nakar so ga ob prepevanju nabožnih pesmi posadili docela pravilno v kotel, tako da je čisto po evropsko sedel na občajnem mestu in ne na glavi, ker je le-ta gledala z njegovo pomočjo iz vode

Ne bi hoteli opisovati njegovih občutkov, ker to ni vprašanje, ki ga hočemo obdelati. Posebni dopisnik je nameč v kotlu doživel prijetno srečanje z nekim starejšim Tržačanom, ki je kdo ve, kako padel v roke kanibalov.

Ko sta sedela v kotlu, je Tržačan, ki je prebil ves čas upravo zaveznikov nad Julijsko krajino v Trstu, z največjim zadoščenjem v silnem krohotu izjavil:

— «*Uživam ob misli, kako se bodo mučili z obiranjem mojih beder in reber, ko so jih same kosti*».

Posebnem dopisniku je bilo silno žal, ker ni mogel tega zabeležiti, da bi ovrgel tendenciozno pisanje raznega tiska, da je ljudstvo v Trstu po zaslugi raznih krogov, zlasti pa SEPRAL-a, ki ne skrbi dovolj za prehrano, močno nezadovoljno. Hvaležni Tržačan bi v kotlu v nasprotnem primeru gotovo ne imel v poslednji uri takega zadoščenja.

Ponoven dokaz, da ima vsaka stvar v Trstu vedno vsaj eno dobro plat! Posebni dopisnik si je zato od ganjenosti tudi otrl solzo. Zato je na priobčeni sliki bolj kislega obraza.
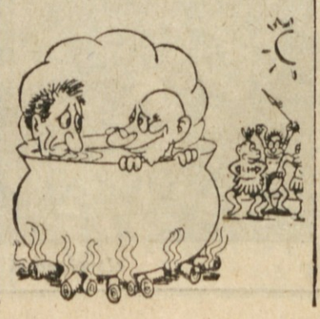
Zanimivo je tudi dejstvo, da je kasneje, ko je popolnoma gol ušel iz kotla in se tak prebil skozi vse številne zasede in predstraže do civiliziranih ljudi, kot strasten novinar, prezirajoč smrt, prinesel priobčeno sliko v tajnem hlačnem žepu.